НУШИЋИЈАДА 2015.

Др Смех

НУШИЋИЈАДА 2015.
ДР СМЕХ

Издавачи:
Удружење грађана КУДЕС, Ивањица
Дан Граф д.о.о. Београд

Уредник:
Петар В. Арбутина

Лектура и коректура:
Немања Глинтић

За издавача:
Зорана Парезановић
Душан Митровић

Аутор илустрација:
Сабахудин Мурановић Муран

Штампа:
Штампарија „Топаловић“, Ваљево

Тираж: 300

ISBN 978-86-914431-4-6

Нушићијада 2015.

ДР СМЕХ

КУЛТУРНА ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈА СРБИЈЕ
DAN GRAF
Београд, 2015.

Петица за понављаче

Поводом 4. зборника сатиричних прича иванички Нушићијаде

Пет година постојања једног књижевног конкурса с јасном сатиричном експликацијом може да значи само једно: трајемо довољно дуго, па бисмо већ могли да се забринемо; како то да наше исмевање и сатирање није ништа променило или како нас нису забранили? Или је свет, можда, изгубио смисао за хумор, власт интересовање за критику или наша сатирична оштрица није довољно прецизна и оштра? Ни једно ни друго, а трећег нема, јер не можемо да лицитирамо са духом сатире, не можемо да будемо Нушић више него што је он ми. Ко то схвати, мудар је, али није срећан; ко није будаласто срећан, носи у себи потенцијал смеха, уме да се шали, али не жели да се руга, духовит је да критикује, али је обзиран да не вређа. То је, на основу петогодишњег искуства, профил и конкурса и учесника, портрет једног времена и људи, које ћемо памтити по догађајима и последицама који су носили сатирични дух не дозвољавајући нам да изгубимо духовитост,

као што нам духовитост није дозвољавала да изгубимо памет. Ако бисмо морали да дефинишемо то осећање грађанског духа и узвишености у речи и изразу, могли бисмо га назвати достојанство смеха, далеко од презривих осмејака, још даље од вулгарног урлања. Кључна реч је достојанство, а не смех. Ова релација важи само у овој пропорцији, супротно рађа карикатуралну слику, то је разлика између комичара и пајаца – између узвишености и подле нискости јефтиног хумора. *Нушићијада* је дух који има снаге да се насмеје себи, а не другом у лице, зато што има себе – лице и наличје смеха и живота.

Почели смо пре пет година са „Конкурсом за сатиричну причу“, обазриво и поступно. *Нушићијада* је постајала бренд, а ми смо желели да видимо колико је Нушићев дух жив у свом примарном постојању – књижевности. До сада је на овај конкурс стигло скоро хиљаду радова, различитих степена књижевне остварености и квалитета, али само с једним духовним контекстом – нушићевским. Што можда јасније говори да наша намера није била само оправдана, већ и преко потребна. Нушић је живљи него што смо ми били у стању да поверујемо. Можда смо, резервисани и опрезни на почетку, заборавили да је сатира смех будућег човека над овдашњим временом, да је Нушић пре видео нас него што смо ми њега опазили и постали свесни. Објединили смо прошло и будуће време како бисмо боље разумели и у огледалу сатире боље сагледали садашње. Тако је једино могуће, зато је овај фестивал симбол старог и стварања новог континуитета „чаршијања“.

Занимљиво је у овој краткој ретроспективи поменути да је Ивањица западносрбијанска варош, одређена више духом него географијом. У књизи *Силуете старог Београда*, у тексту *Ужичани у Београду*, Милан Јовановић Стојимировић, дајући опширну и детаљну генезу ужичког духа и ужичког човека, пише: „Велико је чудо што Ужичани, познати по својој подругљивости и хумору, нису дали нашој књижевности ниједног сатиричног писца, али су избацили на свим пољима велики број интелектуалаца, већи него иједан крај Србије“. За Ивањичане важи исто, али су они угостили Нушића, можда је то космичка симетрија интелекта који је пронашао свој прави дух. Важи и обратно, можда је зато све тако природно.

У овом зборнику налазе се радови с четвртог конкурса, а пети је већ завршен. Од ових књига-зборника најуспелијих радова настаће једна права библиотека. Временом, неко постане и човек, а неко остане дете – неће погрешити ни једни ни други. На пут се креће да би се негде стигло, ђаци уче да би завршили разред, само *Нушићијада* понавља са свим одличним оценама – да се запамти да дух нема границе и да смо живи док смо свесни његове безграничности. Задовољни смо што ипак постоји нешто што нас чини посебним и што због тога нико није несрећан, тужан и сиромашан, напротив.

Петар В. Арбутина

Бранка Селаковић Милошевић

Развојни пут стоке крупног зуба

Драги пријатељи,

Не могу да лажем и измишљам као остали. Желим да учиним овај свет бољим за нашу децу. Напатили смо се силно у годинама страдања. Сви су узимали. Знате да сам одувек био борац за слободу, равноправност, људско достојанство, право жена, право на живот. Нисам као други. Нећу да вам обећавам куле и градове и причам како ће све бити далеко боље него што је сада, али вам обећавам да ћу се трудити, вредно, поштено, часно обављати своју дужност. Чека нас напоран, мукотрпан рад. Желим боље сутра! Знам, драги пријатељи, да желите и ви! За боље сутра, сви заједно, као један!

Онда креће аплауз, препознатљив џингл, други глас каже твоје име и назив партије, још једном спомене слоган. То је када се емитује реклама на телевизији. Ако је у питању јавни скуп, хор

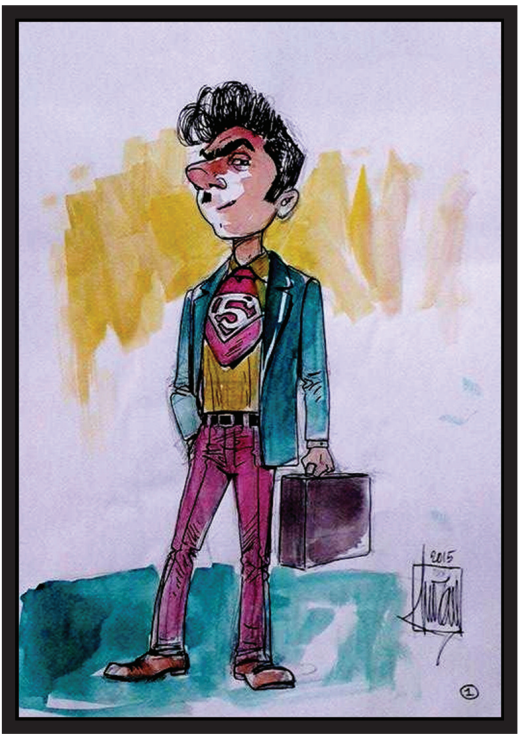
2015

дечака и девојчица отпева химну, а обавезно и неку модернију, општепознату нумеру, још ако је уз тебе некаква певачица, згодна, народу мила, лати се микрофона, обављено је пола посла. Ангажујеш глумца, њима су хонорари мизерни, прочита одломак признатог писца, на пример тог Андрића, њега, брате, сви воле, на коњу си. Изјавама о миру, иако си мало шарао, заштићен си од многих међународних судова, новинарских критика, додуше мало потплатиш неког уредника, не све, јер је сумњиво ако те ниједан новински лист не пљује, не ваља то. Свесно причаш како су новинари олош, нема више часних представника седме силе, народ онда и не верује у све што пишу. Умеју вала неки да ти сместе. Истраживачко новинарство, слобода штампе... Чир сам добио од њих...

Могао би гласача да посматраш као стоку ситног зуба, да не кажем овце, даш им шаку зоби, блеје како ти збориш. Ипак основни постулат за освајање народног гласа јесте да пуком гласачу приступиш као жени. Овца или жена – исто је. Док је већина на твојој страни, миран си. Маса чини чуда.

Шта један прави мушкарац жели од жене? Јасно је. Али не смеш жени показати задње намере, већ ноншаланција, елоквентан приступ, памет, шарм, не буди балван. Значи, политика еквивалентно жена.

1. Директан, храбар прилазак. Поглед у очи, благ, мио, али одлучан. Не сме да помисли жена/гласач да си цурица. Обуци одело скупље него што она/они носе, показујеш одређени стандард, нећеш красти од њих са циљем испуњења личних жеља. Најбоље бела кошуља, без сакоа, ако си на

митингу/првом састанку. У природи, селу, на пикнику, где је људска нога последњи пут крочила четири године раније, током претходне предизборне кампање, обавезно подврнеш рукаве. Делујеш опуштеније, као свој на своме. Ту се и они распиштоље, свашта чујеш. Ципеле нека буду осредње цене, можеш нагазити у балегу, где да бацаш ципеле од 500 евра. Ако држиш говоранцију у затвореном простору, нека се мало сијају, не превише, назваће те пицајзлом. Често гледај у сат. Сигнализираш колико обавеза имаш. Немаш времена за губљење! Треба радити, обновити земљу. Потрудиће се публика, исто као женска, да се додвори. Већ је напола твоја.

2. Прва реченица је пресудна. Мора бити блиска, лична. *Другови и другарице*, *даме и госпођо* не сме никако. *Грађани и грађанке* је тек тестерисање слуха. Буди искрен, али им ипак немој рећи *марво*, *стоко*. Покажи добру намеру, благонаклоност, користи универзалну реч, обрати им се са *пријатељи*. Ти си им пријатељ. Желиш да јој будеш и пријатељ, добићеш онда све лакше.

3. Обавезно истаћи да ниси као други мушкарци/политичари.

4. Користити умерено гестиклуацију рукама. Некима то смета, иритира их. Они бистрији знају, то је нови маркетиншки трик, делимично одвраћање пажње од онога што изговараш. Ако довољно оштро млатиш рукама, уз то и подвикнеш, показујеш доминантну црту, јуначко срце... *Нану ли вам нанину*! Но, циљ је купити што више жена, мислим гласача. Значи суптилно. Када прича, правиш се да слушаш. Прекрстиш руке, при-

макнеш троношку/фотељу да боље чујеш, уздахнеш дубоко, саосећаш, ставиш руку на браду. Деловаћеш далеко искреније.

5. Када те током предизборног митинга/састанка позову у кућу, пристанеш само ако си у могућности да извучеш неку корист, омрсиш се као прави мушкарац. Умочиш парче погаче у со, мало кајмака, пршуте, ракијица. За онај господски, светски део ње, односно народа, напоменеш како познајеш позоришни репертоар, наведеш име каквог композитора, сликара. Једним метком неколико гласачких струја, мислим мува. Веома је важно напоменути љубав према обичајима, ширину, доброту сопственог народа, али и поштовање разноликости у држави... Множина. Ту си бацио прави мамац. Кокетно ће закључити како волиш експериментисање, поменуће то другарицама са маргине, шириш интересну сферу.

6. Често понављати ставку број 3.

7. Причати о коренима, родитељима, али не много, помислиће да си мамин/гузоњин син. Увек се сети славне историје предака. Добро би било да ти је једна грана високо образована, мама школована на престижним школама, деда професор, учитељ, а ти свираш клавир, читаш поезију. А опет, умеш да косиш, знаш шта је село, јер ти је отац рођен у пичковцу кога нема ни на мапи, одакле је по који знаменити хајдук. И поновиш како знаш да косиш траву и возиш трактор.

8. Прича о љубави према животињама се не сме заобићи, нарочито према домаћим – јагама и гудама, али споменеш и жирафе, тигрове, лавове,

јер то значи да верујеш у глобализацију државе. Волиш пса, никако немачког овчара, зна се због чега, као ни пудлице, кокер шпанијеле и пит булове. Истакнеш како волиш да одеш у азил за псе, у коме си некада, као студент, волонтирао, иако си у стварности, на улици, сваку џукелу шутирао. Сетно се сећаш свог Џекија који је угинуо давних дана, а у оку заблиста суза. Ту си купио све жене/гласаче света, а камоли ове земљице. Не заборави мачкаре! Испричаш лажну анегдоту о скидању с дрвета малог мачка комшинице баке Наталије, а ватрогасац то није успео, јер је цица маца само теби веровала.

9. Надовезује се одмах прича о напорном, тешком животу током одрастања, немаштини, раду током школовања, части, образу, поштењу.

10. Ниво стручне спреме. Уколико си дипломирао на Београдском Универзитету, то се истиче у свакој прилици. Ако су у питању приватне високошколске установе, онда је довољно рећи једном, евентуално два пута. Запамтили су да имаш факултет, а ипак избегнеш шкакљива потпитања о професорима, смеру, предметима, јер је питање знаш ли и сам.

11. Показати да си близак младима. Ноншалантно, током шетње, улетиш на школско игралиште, прекинеш клинцима игру. Најнижем, најмршавијем дечаку отмеш лопту, шуташ на кош. Погодиш ли, никако не ликујеш. Ако омашиш, нема везе, показујеш како умеш да губиш. Вратиш им лопту и добациш како не смеју да се дрогирају, јер је дрога зло. Напомена: мораш да избришеш, за сваки случај, број Зоке дилера из телефона.

12. Деца. Прави мушкарци воле децу! Увек си волео велику породицу, желео си да имаш два брата и три сестре. Наравно, нећеш истаћи срећу што си јединац, јер немаш с ким да делиш имовину. Прићеш неком детету, извучеш га из масе, али не неком крупном, већ мало мање килаже, рецимо детету од шест месеци до годину дана, још ако има младу мајку... Помилујеш га по коси, пољубиш у главицу, насмешиш се очински ведро, широко, покажеш блиставе зубе крезавој светини, јасно им стављајући до знања како си им баш ти потребан, јер си њихов императив!

13. Избегаваш питања у вези са спољнополитичким темама, али кад се мора... То је она алуминијумска фолија, увијен поклон, дипломатија. Причаш о војничким анегдотама, ако си служио војску. Војни ескиватор прича о славној историји српске војске, али кратко, без уплитања, одмах окрене на немаштину и чврсто стегне песницу, гледајући директно у небо. Рецепт је да народу не сервираш причу како су говна, а Европа је женска и по, цивилизација, док је Русија мајка, већ им суптилно, као и страним посматрачима, замажеш очи. Навијање за оба тима. Алуминијумска фолија, дипломатија. Конташ?

14. Остани мистичан, узбудљив, стамен, забринут, светски а њихов. Нека не забораве да постојиш. Кокетирај, дели фотографије на друштвеним мрежама с другим женама, мислим у другим местима, са новим бирачима, и узвикуј нешто само своје. Имај узречицу, добро си платио за тај слоган: НАПРЕД, МОЖЕМО МИ ТО, ЗАЈЕДНО, СЛОЖНО, У НОВЕ ПОБЕДЕ, ЈЕР ВЕРУЈЕМ,

ЗНАМ, УМЕМ, МОГУ! Испрати је кући, отвори врата, нека осети жељу, страх да те не изгуби. Полако се повуци. Питаће се, мозгати, мислити, чезнути. Онда ће те позвати. Онда ће за тебе гласати.

15. Сачекај неколико недеља после формирања владе, мислим првог састанка, па граби све што можеш. Ако јој ти не узмеш, узеће неко други. Запамти, никада се не граби шибицарски, мало! Наведеш их, све ти дају. Тако се овде игра. Нису ни свесни, само чекове потписују. Ако те, не дао Бог и смене, ослони се на селективно памћење. Сваког чуда три дана. А и увек имаш резервну, мислим резервно решење, упавни одбор, синдикат.

Политика је именица женског, не неутралног рода, веруј ми! Приступи јој као жени и, рођени, дуго ћеш да трајеш. Види мене... Још мало излазим из Падињака. Неколико интервјуа, оптужим претходника за намештаљку... Драги пријатељу, пролазим цензус гарант.

НАПОМЕНА: Текст који слиједи инспирисан је стварношћу и свака сличност са стварним ликовима је намјерна и с намјером увриједљива. Прилог може садржавати експлицитне слике и/или штетне супстанце. Држати у домашају дјеце и обавезно промућкати прије употребе.

Славко Гусак

М.И.Л.Ф. – Мама из луде фамилије

Петак, у вријеме сијесте или по' уре прије енглеског чаја

Сандра лежи и размишља: „Лежим и размишљам јесам ли могла другачије?! *Могла сам, али нисам*, што би рекла Нина Бадрић. А сад, лежим и размишљам... Имам 39 година, луду мајку и нимфоманку ћерку. Лежим, с подигнутом ногом, сва разјебана, гледам плафон и размишљам како је ово био добар секс. Нико ме овако добро није раштеловао, нико до ево јуче моја рођена мама. Лежим и размишљам, кад ми се већ... Не игра рагби". Сандра настави да непомично лежи и заједљиво размишља.

Четвртак, рано ујутро око 11 и по'

У чипканом рубљу Сашка се огледа и прича с Машаном преко *Вајбера*, док је мама Сандра и баба Станка прислушкују испред врата њене собе.

„Ће си, јадан, пушта ли те жена на улицу да се играш с нама, слатким дјевојчицама? Да неј до Будве да скокнемо на пиће?“, кикотала се Сашка увијајући локницу иза увета. „И лајкуј ми статус, ако смијеш од жене.“ И кикот прође у громогласан, печобразан смијех.

„Знала сам да је неки некрст! Ожењен, и притом педофил“, рече Сандра испод гласа. „Што велиш то?“, упита баба Станка и намјести наочаре, а Сандра јој одбруси: „Тише, чуће нас, па ће да каже како јој не вјерујемо и како јој пратимо сваки корак...“

Неколико тренутака касније, Сашка дође до кухиње гдје су мама и баба чачкале око шерпи, као фол нешто ту раде. „Идем до Тијане, могу ли кола да узмем?“ Сандра испусти шерпу на под и погледа је разрогачено: „Наравно“, а затим развуче оно последње слово „о“ и додаде, „чим напуниш осамнаест година!“

„А мајко, брате, све моје другарице су возиле већ.“

„Знам, виђела сам их у читуљама“, одговори Сандра, а Сашка само преврну очима и отвори торбицу из које је вирила кутија *Слимса*, а испод кутије цигарета кутија *Дурекса* јој је бола очи. „Него, јеси ли спремна за школу?“, упита Сандра, али јој глас утихну кад виђе двије кутије гријеха у торбици њене мале Сашкице. Сашка само обори главу и подиже шерпу са пода. „Дођи да љубиш бабу. Идем данас до банке по неке паре“, рече Станка и пољуби унуку. Сашка је сажаљиво погледа: „Баба, брате, није све у парама...“, а затим зграби своју торбу и истрча напоље. „Идеш до банке, је л’? Повешћу те, идем и ја до града... Нешто да

завршим“, рече Сандра. „Идеш да завршиш код оног твог новог, је ли? Што није ни дипломирао? Срам те било! Стара, а у ћерању за пилетином!“, одсјече јој стара мајка. „Оли ти да те ја повезем или не?“, одговори хладно Сандра, свикнута на бапску хистерију.

Закочи Сандра испред банке у центру. „Видимо се касније, код куће. Не мораш ти мене чекат', ћери, сине, но пожури да ти момак не закасни на час.“ Станка изађе и залупи врата од пунта. Настави Сандра да вози кроз центар Подгорице, па скрену лијево према мосту Миленијум, а затим опет лијево према позоришту, и скрену опет лијево у Бокешку и тако збуњена направи круг назад до банке јер јој је Станка била сумњива. „По какве паре она оде? Нема за бурек, а камоли за јогурт“, помисли Сандра и упали сва четири жмигавца.

У међувремену, баба је већ дошла на ред на шалтеру. „Добар дан, дошла сам по своје паре“, рече Станка с осмјехом и упереним колуташем. „Мајко мила и пресвета, мајко, шта радиш то?!“, зацича Сандра благо задихана на вратима банке. „Дошла сам по своје паре!“, викну баба скоро нељудским гласом, па настави: „Нијесам ја душу и леђа оставила у ону јалову фабрику да би се сад ове фукаре спрдале са мном. Ће су паре?“ Набија цијев службеници у нос док ова јадница пакује новчанице у папирну кесу. Сандра закорачи ка мами и случајно нагази шаку чувара банке који је лежао лицем окренутим патосу. Чувар је зајечао јер му је Сандра врхом штикле спљоштила бурму на прсту. Баба Станка се уплаши чуварeвог крика, врисну и она, те повуче обарач...

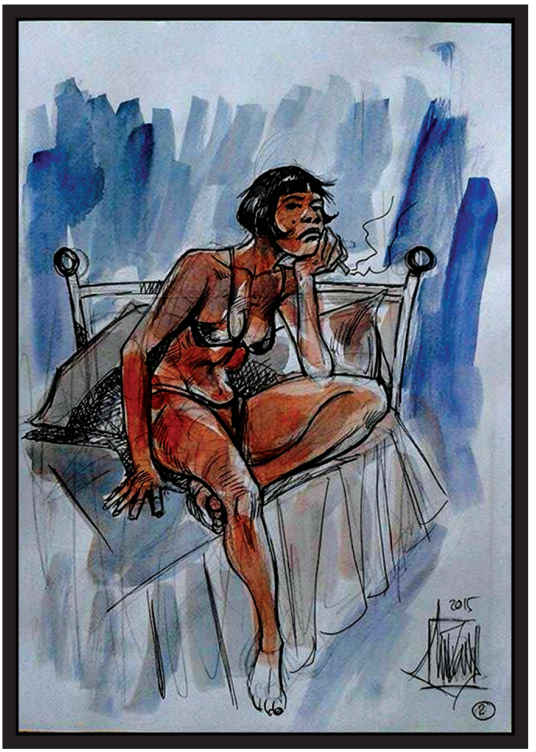
2015

У међувремену, на Петровачкој магистрали...

„Дођи код мене ноћас, да упознаш моје“, рече Сашка Машану. „Ред је ред, али не знам колико би то било прикладно, с обзиром на... Знаш већ. Нашу ситуацију и однос“, одговори јој Машан. „Па зато и ’оћу да дођеш, да причамо с мојом мамом. Моја ти је мама модерна, права *секс и град* мама.“

Опет у банци...

ШКЉОЦ! одзвони холом банке. Сви стадоше као замрзнути у времену, немоћни да схвате шта се управо десило. Чувар први хтједе да скочи на ноге кад је чуо звук празног револвера, али га Сандра дочека на волеј. С крвавом аркадом чувар паде лицем назад на под. „Ћери, сине, шта уради то?“, збуњено ће баба. „Ја!? Шта? Ма излази напоље, лудачо сенилна, морамо да бјежимо!“ Сандра згради кесу с парама и Станку за врат гурајући је ван банке. Службеница на шалтеру је и даље као програмирана трпала новац у другу папирну кесу, а преплашен народ се ускомеша кад двије лујке излећеше ванка.

„Да, мама?“, јави се Сашка на телефон. „ШТА!?“, викну, а Машан се трже на њен глас. „Јесте ли ви нормалне? Сачекајте ме ту, ево се враћам. Долазим за десетак минута. Ево смо на излаз из Подгорице.“ Машан направи полукружни на Петровачкој магистрали, притисну гас педалу и упути се назад. „Вози до центра, тачно на трг!“

Машан је паркирао свог пријуса испред Елмага. Полиције, наравно, није било на мјесту злочина. У року од неколико минута, улетјели су

у зграду у којој је рођен Борислав Пекић. Та је зграда позната у граду, али не по рођењу југословенског писца, него по графиту на крову: МИЛИЈАНА, ЈА НИЈЕСАМ ПРОСЈАК, АЛИ ЗА ЉУБАВ МОЛИМ. Чим су избили на кров зграде, Сашка поче да бомбардује питањима: „Што радите оће? Што сте учињеле? Зашто баба сједи на ивици зграде? Оли ми дат двадес' еура?" Сандра обриса зној са чела оном кесом пуном кеша и обамрло поче да говори: „Не знам... Не знам шта се десило. Одједном сам схватила да пљачкамо банку и чувар који крвари, да треба да бјежимо, али зашто смо се попеле оће, то ти не знам реч'. Не знам". „Нијесмо фукаре да бјежимо, оће их чекамо па нек' дођу", рече баба машући оним колуташем. „Има да скочим доље и... И да их је срамота шта раде пензионерима. ЂЕ СУ ПАРЕ?", проциједи Станка кроз зубе, али необично гласно те одјекну улицом Слободе, ужим центром Подгорице. „Баба, ајде сиђи са ивице, кад те молим. Ево мама и ја ћемо да скочимо ако ти скочиш", рече Сашка док је Машан стајао са стране. „Да скочимо, него шта него да скочимо", потврди Станка пријетећи Подгорици празним револвером. „Да скочимо...", понови Сандра у полутрансу и попе се на парапет поред старе мајке, „да скочимо све три". Баба је погледа, па се уозбиљи: „Ће да скочимо, ћери, сине, до доле има бар педесет метара, јеси ли ти нормална?" Сандра закорачи.

Прелазећи улицу, једна госпођа зачу одјек у подгоричком ваздуху: „ЂЕ СУ ПАРЕ?", те стаде на сред зебре, стисну јаче своју торбицу и поче да звјера по околним зградама тражећи извор звука. А таксиста, возећи пребрзо, као и вазда кроз цен-

тар, успједе да скрене и избјегне госпођу која је звјерала погубљена на пјешачком прелазу и излети са коловоза на тротоар испред банке. Само што је излетио из својих кола да саспе све по пропису „манитој жени што звјера у небеса“, зачу се удар и ломљава стакала на његовом таксију. Таксиста паде на сред коловоза од шока, а госпођа на зебри завришта огрубљелим гласом од цигарета и алкохола. Из банке истрчаше људи и полицајци.

Сашка и Станка су стајале на ивици зграде и гледале Сандру на крову жутог таксија, а између двије зграде у улици Слободе, кроз ваздух су лелујале плаве новчанице од 20 еура, на десетине истих. „Куку мене, она стварно скочи!“, пројеча баба. „Мамааа!“, викну Сашка, а Машан је прекрио очи јер није могао да поднесе тај стравичан призор.

Пе̄так, у вријеме сијесте илити
по’ уре пр̄ије енглеског чаја

Мамина мала (*Фејсбук* статус): Онај осјећај кад ти мама преживи скок са зграде! *via* Samsung S4 *at* Клиничко-болнички центар *with* Машан Mouse Домазетовић.

Мама: „Лежим и размишљам јесам ли могла другачије?! *Могла сам, али нисам*, што би рекла Нина Бадрић. Ја бих поново све исто одрадила, јер оваква матора кобила новим триковима се не учи. А учила сам добро, замало и факултет да завршим. И завршила бих га да није било ембарга и инфлације деведесетих, и да нисам затрудњела, и да нисам скитала с момцима... А сад лежим и размишљам. Имам 39 година, луду мајку и нимфо-

манку ћерку. Момак моје ћерке је мало млађи од мене и има жену и ђецу, а мој момак је мало старији од моје ћерке и завршава факултет. Моја ћерка ме убјеђује да све њене другарице прате тај тренд и да је то нормално данас. Секс и град, тотално. Лежим, с подигнутом ногом, сва разјебана, гледам плафон и размишљам како је ово био добар секс. Нико ме овако добро није одавно раштеловао, нико до ево јуче моја рођена мама. Како не погинух бар, јеба' ме пас, не смијем од срамоте више корзом проћ'. Ни смрт ми не иде од руке." Лежала је тако Сандра на одељењу за интензивну његу сва умотана у гипс и завоје и размишљала шта је Богу скривила.

Због крагне није могла да подигне главу кад јој је ћерка дошла у посјету с потенцијалним зетом. „Ћао, мама, знам да не мо'ш да причаш, али то је добро јер ћеш ме коначно моћ' саслушат. Машан и ја смо само другови. Он се развео од жене кад га је она ухватила како се мази са својим другом из теретане. Клише. Знам, али они се баш воле и знаш како су сјатки заједно. Тако да, што се тиче јавности, ја сам му ђевојка за сад. Мама, ти лези, одмарај се, а ја ћу бити ту неће ако ти затребам", у даху рече Сашка и пољуби мајку, а Сандра се цимну од бола кад се Сашка наслони на њу. „Е луде фамилије...", помисли Сандра у агонији, „али каквих има, ми смо златни". Упркос боловима, подиже мало главу и погледа Машана како врцка гузом по соби. „Штета! Онаква момчина, а... А воли исто што и ја... Како ли је њему с његовом фамилијом и његовој фамилији с њим?", помисли и обали главу назад на јастук уз пригушени јаук.

Мамина мама: „У моје вријеме није било овога фукарлука ка' данас. Тачно се знало: заврши школу, чека те посао, муж и ђеца... А не ка' данас, ове профукњаче, само спонзора траже да им купују нове буце од змијске коже и оне мобилне шкатуле да се љентрају гологузе у клозет испред огледала. Шћер ми се 'вата са друговима своје ћерке, а унука са друговима своје мајке. Прће се по корзу у сукњама кратким на они ѕевер, а дома немају што на 'љеб намазат'. А кирија, а рачуни. Ух, тешко мене, да ми је извући оне паре из *Радоје Дакића*, па све ногама у гузицу од среће...“? давала је Станка изјаву инспектору у вези с крађом банке. „Госпођо, пређите на ствар! Ће су паре које сте узели из банке?“, погледа је инспектор онако орловски. „Које паре, сине? Чу ли ти што ти ја велим? Нема пара. Нема!“

Тања Ђурђевић

Драги душе из лампе,

Ипотрљала сам лустер због упљувака од мува на годишњем нивоу, па сам те се сетила. Извини, знаш и сам да сам конзерва из ратних резерви и да још користим папирус, а не одустајем ни од голуба писмоноше. Код мене ти је све по старом: на депилацију идем тек кад ме прогута амазонска неистражена прашума, чисто из практичних разлога – нема сваки истраживач тако оштру мачету; фрижидер ми је и даље патолошко одељење за преминуле ротквице, са све она два муњка која си ми оставио за рекламу; и даље плачем од сапунице, шта да радим, много ми је љуто кад она воли њега, а он воли другу која је њему стрина, а у ствари му је маћеха, јер је његов стриц, у ствари, његов отац; рехабилитовала сам свој домазлук сунђерастих папилотни, грилонки-хулахопки и

домаћинки на ластиш до испод сиса јер ми чине допуну статусу прекуване блитве, тачније млитве којој фали главно јело...

Али, има ту и неких предности, мислим на твој нестанак, из више перспективе гледано: прошле су ме ноћне главобоље из кревета и остале бољке, да сам знала и чешће бих боловала; с тобом се иселио и Роналдо и одвео своју разгађену Лигу шампиона; не денем више у стогове откосе твојих бркова и браде и не водим више у шталу за смеће твоје иступљене бикове; поздрављa те, због твојих штављених чарапа, трајно астматична корпа за веш, и поручује ти да не можеш бити довољно далеко; а ве-це шољи је најжалије, навукао си је да зја у вис отворених уста по ваздан, није јој право да под поклопцем чезне за тим неким вашим посебним односом; мачак Живослав од стотину љета лежи у твојој рупи на троседу, тако да се не осећа недостатак топлине твоје гузице; ципеларник ти се не може одужити што си однео сав мираз у патикама; највише те помиње моја мама – предвиђа ти одисеју ходочашћа у сам центар содомије и заслужену титулу хаџи-курајбера...

А зна ли та пластична, напућена Моника шта је чека када се вратиш од твоје кеве с пребранца? Ни *глејд*, ни *рајд*, ни борова словеначка гора, ни дах пролећа неће јој помоћи, можда само циклон Катарина ако јој протутњи кроз стан. Да ли је испитивала чауру свилене бубе на шлицу и више него јасан путић свиле са каки караваном позади на твојим седмодневним свиленим боксерицама? Је ли већ уживала у крешендо хркајловој величанственој симфонији као конзумент или је била фре-

нетични диригент? Да ли и њој, кад спаваш на леђима отворених уста, личиш на плавог зеца, чудног зеца, јединог на свету? Да ли плаћа све твоје цехове јер си своје кредитне картице провукао и себи кроз буљу? Да ли те је биштала по темењачи и хитно се учланила у младе горане због твоје све ређе шумице са пропланком у наговештају? А диоптрија Метузалемова лупа из возачке — да ли си јој показао ту комплекс фотку под присилом, или чекаш да јој то персонално упириче саобраћајци? Ако је све ове твоје контролне испите положила, да ли си опстао у њеном животињском царству као медица, гудица, пиленце, паченце? Или си прешао на онај следећи ниво: сјећица, јепота, јубавмоја... Пази се, душе, да не побркаш мапе, и узмеш ону по којој си већ стигао до мајмунчине, гризлија, јетија, скотија, дивље свиње и очерупаног тетреба...

Моја грешка је, и само моја, што нисам знала колико волиш лопте и вееелике балоне. Могли смо их имати по целој кући и ти би се играо по цео дан, а ја бих се провлачила са својим кликерима само на чврстину и понеки сунђерчић од испод и са стране... Моја је грешка и што сам твој замишљени профил тумачила као хуманитарну бригу за последње гнездо белоглавих супова, а ти си насађивао јаја под неку од твојих барбика, тамо, у гнезду... На крају, крајње је време да признам да твоји пуноглавци и пундравци родом из мудиноваца, с моје стране веома потцењени, имају изненађујуће солидан IQ и модерну навигацију кад су те тако шмекерски кандидовали на Моникину олимпијаду с лоптама и чуњевима...

Када си се испувањчио из моје лампе, дошло је бездушно време... Над заједничким фотографијама, замало да извршим „сечу кнезова“. Замало да све твоје главе расцепане на комадиће, постану „пузле“ градске чистоће. Замало да на својој поштеђеној страни слике останем са твојим неампутираним деловима као: троруки Џек на пола клупе, четвороножни лежећи мутант на парчету пешкира, ретка зверка којој су рогови прсти а прсти рогови, распилављена снаша с израслином усана на образу... Као да сам тек дошла од породице Адамс са специјалног перформанса у моју част! Уплашила сам се себе такве после неуспеле операције раздвајања од сијамца, из рупе путићем дође ми до памети да све што лети, и треба да одлети, да све што креше, и треба да се иступи, да све што живи, и треба да живи као Живослав... Уживај, душе, чувам ти главе за резервне делове док не налетим на прилику – стара за нову главу...

Када ми се изветрила лампа, прешла сам на електричну сијалицу, вакат је да се мало осавремени и моја племенска заједница... Рано ми је за електрично ћебе, живнула је лисица у мени, баталила грожђе са шпалира баш зато што га је пробала и кренула да нав'ата мало пилетине – уз постојећу, већ обарену блитву, таман иду сочни, пилећи филети... Тако да ми сад по лустеру, углавном, кењају муве... Немам појма шта раде и чиме се хране, али толико кењају, душе, да не видим прст пред оком. Али да није тих говнаца, како бих те се сетила... Извини.

ТВОЈА ЗУНЗАРА

Петар Станојевић

Између редова

„Сећаш ли се Великог Гетсбија?“

„Не.“

„Како не? Шпицасти шешир, бела кошуља и панталоне?“

„Зар то није Пера Макро са железничке?“

„Ма не бре! Западно Јаје, велике забаве са пуно свеже цеђеног сока од наранџе?“

„А да, да, да... Навире сећање... Па шта с тим?“

„Ма ништа, онако споменуо... Било је то добро време.“

„Било је, било је...“

„Коју једеш?“

„Четрдесет седму, а ти?“

„Двадесет осму. Данас сам читао *Политику*...“

„И?“

„И, није добро. Није добро.“

„Зашто, старе новине?“

„Ма не, свеже, данашње.“

„Па шта није у реду?“

„Економска криза ни близу краја, кажу...“

„Страшно!“

„И ја кажем – страшно! Сећаш ли се Тома Џоада?“

„Па добро, је л’ можемо једном да вечерамо без твог времеплова? Шта си се ухватио те Велике депресије? Погледај око себе! Види колики је свет! Види колико тема, избора и могућности, а ти навалио на неке мученике из доба рецесије!“

„Ма онако... Не знам... Подсећају ме ови дани на то време, када смо о економској пропасти само читали, а овде добро живели... Ето, реци када си појео нешто свеже, али онако истински, вруће, неотпаковано, што би се рекло – топли оброк? Хајде, сети се, па ми реци?“

„А као некада смо имали само вруће, неотпаковане оброке? Добро, није да није...“

„Аха, ето!“

„Било је и бољих дана, не кажем...“

„Јесте, било је!“

„Радиле фабрике, радиле пресе, радили људи, било посла. Више се производило, више куповало и трошило, обнављале се залихе редовније...“

„Много редовније.“

„Али није да се сада жалим као да је све очајно...“

„Очајно!? Па горе не може да буде...“

„Пссст! Тише, тише! Пали се светло у ходнику.“

„Шта ли је сада? Зар нису давно затворили?“

„Па јесу... Можда је ово чувар.“

„Можда.“

„Тише. Тише.“

„Оде. Угасише се. Горе не може да буде... Не бојте се, добро бити неће. Шта може још да нас снађе, а да нам се већ није догодило?“

„Од тебе, бре, губим апетит.“

„Апетит. То нас је и упропастило. Сви смо хтели амерички сан. Финансијски капитализам подстакао је потрошачке апетите.“

„Ма претерујеш, много времена си провео уз Гетсбија. Били смо гладни, жељни, трошило се, али смо мирно спавали.“

„Е зато сад плаћамо за тај миран сан.“

„Како? Зашто ми? Па какве ми везе имамо с тим економским циркусом? Две мале, прашњаве, небитне душе.“

„Имамо, имамо, и те како имамо.“

„Јао, молим те, немој о узроцима и последицама, о твојој теорији Ефекта лептира...“

„Тај миран сан, тај социјални мир је купован понудом јефтиних кредита банака, па ти се само чинило да живимо у благодети новог, савременог доба. А шта се онда дешава: лоша актива у билансним стањима банака...“

„Лоша актива?“

2015

„Повлачење инвеститора, поскупљују банкарски кредити, па расту трошкови пословања предузећа...“

„Трошкови пословања? Јао, само послушај себе...“

„А због смањеног обима кредитирања смањује се ликвидност предузећа. Смањује се тржишна потражња, па су предузећа приморана да смањују производњу. Смањује се продаја, смањују се приходи...“

„Приходи... Шта ти читаш...“

„А како би се и трошкови смањили, долази до отпуштања радника. Прогноза раста...“

„Је л’ то једеш седамдесет трећу? Дај да пробам!“

„Ево... Елем, прогноза раста светских привреда константно се снижава. Пада поверење међународних институција и инвеститора према нашој привреди. Расте само цена коју плаћамо за финансирање јавног дуга.“

„Па добро, шта сад ми да радимо?“

„Вили Ломан.“

„Ко?“

„Вили Ломан, трговачки путник.“

„А не, не, мој пријатељу! Ја немам намеру да дам свој живот за добробит будућих генерација...“

„Па то је наша дужност.“

„Наша дужност? Можда твоја, моја сигурно не! Моја једина дужност је дужност према самом себи, дужност да преживим!“

„Е баш таква размишљања су нас и упропастила. Види докле нас је то довело!“

„Докле довело? Шта причаш ти? Једном проведеш поподне уз економску рубрику и мени преседне цела вечера. Ја се не жалим. Имам кров над главом, на сувом сам, имам шта да једем, уосталом шта би ти?“

„Да, али види где смо! Кријемо се у мраку и грицкамо у тишини, као два бедника.“

„Хе-хе, па слушај ти њега! Ти као да си полудео од оних новина, оловна штампа те ударила у главу? Па наравно да се кријемо, зар си заборавио где смо и ко смо, зар си заборавио ко си? Када си се последњи пут погледао у огледало?“

„Нисам заборавио, само ми више не прија окружење, хтео бих нешто да променим...“

„Не свиђа ти се, али си и даље овде!“

„Па овде сам...“

„И једеш!“

„И једем...“

„Па шта се онда жалиш? Да те човек пита – шта се онда жалиш? Ено ти тамо лепо Енглеска, ено тамо, онде ти је Немачка, а ено ти је и Француска. Види тамо, Француска, на пљуномет! Погледај! Ма погледај, ено је тамо!“

„Знам, бре, где је Француска! Шта има да гледам!?“

„Па кад знаш, зашто се ти лепо не прошеташ тамо, када ти овде већ све смета? Извол’те, шта чекаш?“

„Ма и тамо је исто као и овде.“

„Где, бре?“

„Па тамо! Знаш већ, Енглеска, Немачка, Француска, све је то исто као и ово. Није то стварно тамо Француска...“

„А је ли, а како то, молићу лепо? Па шта је, да није Чешка?“

„Ма не, него није то права Француска.“

„Него каква је – лажна?“

„Није ни лажна, него некако...“

„Шта, шта? Па испљуни више!“

„Ма некако није оригинална, брате!“

„Пази бога ти, неоригинална Француска. Значи фалсификат?“

„Ма није фалсификат, али није ми ни оригинал... Некако ми је... Некако ми је...“

„Ма шта, па реци већ једном?“

„Некако ми је преведена.“

„Преведена?“

„Преведена.“

„Па и јесте преведена. Коју сада једеш?“

„Прешао на сто четврту, ти?“

„Нисам сигуран... Мислим да је деведесета.“

„Дај да пробам?“

„Ево... И?“

„И мени личи као да је деведесета. Али нисам ни ја сигуран.“

„Пссст, опет светло.“

„Чувар? Иди гвирни...“

„Јесте...“

„Па шта је сад опет, слаба бешика? Ко је дежурни ноћас?“

„Неки нови, матори, не знам га.“

„Ајде? Нова жртва рецесије?“

„Ма да, неки неуредни са стомачином. Стално чита *Курир*, *Прес*... Ту сензационалистичку штампу.“

„Фуј, не волим... Много горко.“

„Јефтино... Нема више квалитета.“

„Нема, нема.“

„Немају људи више укуса.“

„Е то! То си лепо рекао, немају људи више укуса... Не вреди ти да трошиш крила. Ту смо где смо. И француска и енглеска и немачка, преведена и непреведена, све је то исто. И економија, политика, филозофија, психологија, белетристика, сва књижевност је иста. Само се разликује папир на коме је штампана. Да ли је бео или жут, да ли је нов, свеж, врућ из штампарије или је стар неколико деценија па од прашине и влаге оронуо, остарио. Погледај ове редове књига! Погледај ове силне редове енциклопедија и речника! Старе и нове. У кожним повезима, оне у меким корицама. Погледај ову библиотеку, ризницу знања. Ха, ризница знања, како данас то бесмислено звучи. Људи више нису гладни знања. А ако људи нису – ја јесам. Све бих ово да пробам, да помало грицнем,

да устима осетим укус дуго непрелистаних књига. Јер шта смо ми, до обични књишки мољци, *Hofmannophila pseudospretella*. Дај ми да пробам ту сто двадесету! Те последње странице уз корице су увек најслађе.“

Душан Варићак

Дијета

Године неприметно пролетеше, о чему, поред осталог, сведочи и моја све већа килажа – и то, ко за пакост, све оде у стомак, ништа у мишиће. Ма само да гледам неког да једе, па ми се и то види на трбуху!

Метаболизам ми је, изгледа, природно успорен – цео живот једем свега једаред дневно, али као да се то вари по цео дан. Додуше, зато сам ваљда и све до ових, најбољих година, релативно младолико изгледао – жустра хода, чистог, глатког тена, бујне, тамне косе. Али несретна стомачина није ми давала мира – због ње сам престао и баскет да играм, па и женске да јурим (тачније, престале су оне мене). Ма само да га стешем, па сам опет к'о дечкић!

Чврсто сам одлучио. Дијета!

Но, био је ту један мали проблем. Помама за дијетама владала је на све стране; како отвориш какве новине – нова, експресна, гарантовано успешна! Бразилске пузавице, новозеландски ораси, тахићанске алге... Јесте скупа, али зато пали – по реклами, барем, судећи. Али кад се мало

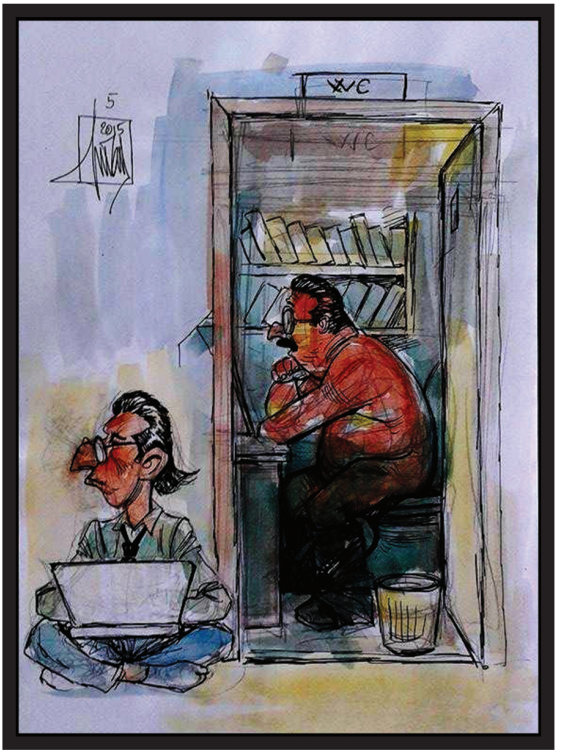
5
2015
XVC

удубиш и распиташ, видиш да медицина све њих сматра ако не штетним, оно бар бескорисним. Био сам сасвим обесхрабрен.

А онда, једног дана, сасвим ненадано, налетех у неком научном часопису на чланак јапанског стручњака Тамагучија Хонде – тако се некако звао, са све његовом фотком. Био сам импресиониран. Времешан, али витак и виталан; крепка јапанска старина! Из сваке од тих безбројних бора, као и из очију, скривених дебелим цвикерима, избијала је древна азијска мудрост – био је, очито, жива реклама свог система дијеталне исхране, заснованог сигурно на његовом вишедеценијском бављењу науком и зен медитацијом.

Пролете ми пред очима вероватни калеидоскоп његовог живота – његово предано понирање у тајне старе јапанске медицине, са којим је почео још ко зна кад, сигурно још пре Перл Харбура...

„Овај мора да зна!“, помислио сам.

И заиста, његова дијета била је за мене право откровење. Брза, једноставна и ефикасна! Нема бесомучног гладовања, обавезних доручака, прескакања вечере, досадних јабука или шаргарепа за ужину, трчања по парковима, итд. Само два правила која убрзавају метаболизам – што ће рећи размену материја у организму: сваког јутра наташте једна банана и чаша воде на собној температури; а увече – без десерта после вечере.

И деловало је! Метаболизам ми се, без сумње, убрзао – до те мере да сам трчао у тоалет сваки час, и тај темпо се временом све више појачавао. После неког времена, у ве-цеу сам проводио малтене цео

дан; најпосле сам и канцеларију морао да преселим тамо – рокови код издавача су се опасно ближили, и нисам више имао времена да сваки час прекидам диктирање свом секретару.

Највећи део мог радног дана изгледао је овако: седим на шољи; на лавабоу с моје леве стране стоје кафа и сок; пепео цигарете тресем у кофу с водом; свуда унаоколо наслагане хрпе књига и разбацани папири с белешкама и којекаквим концептима (који су згодно служили и у недостаку тоалет папира); мој „сектор“ (секретар-лектор) Лаки чучи, погрбљен, или седи по турски, испред полуотшкринутих врата тоалета са лаптопом у крилу – и штипаљком на носу – док му ја диктирам. Молио ме је и кумио да му купим какву хоклицу, али сам ја све одлагао да се бацим у тај беспотребни трошак.

„Цицијa“, чуо сам га како гуњa. „Сад ствара на два нивоа истовремено. Онај доњи му је можда и креативнији!“, мали ће пакосник, довољно гласно да га чујем. Много тај себи дозвољава, због оно неколико запетица које премести у мом тексту!

Излазио сам оданде тек да презалогајим, и ујутро поједем обавезну банану. За ноћ ми је жена окачила неки јастучић на канапче водокотлића, а ортак – Драган Столар – начинио ми је неку помичну дрвену пречагу да се наслоним кад ми глава клоне.

То је, у принципу, супер функционисало; једино је мали проблем искрсавао кад је требало да примим кога. Морао сам да импровизујем, да се довијам, што сâм, што преко „сектора“, али је и поред све моје домишљатости – поправљам водокотлић,

мокра ми коса, итд. – ипак многима било помало чудно што морају да са мном комуницирају кроз одшкринута врата тоалета, и то у некако загушљивој атмосфери.

Али добијао сам трку с временом! Књига ће изаћи на време, а дијета је давала резултате – већ сам стегао каиш за две рупе!

То што сам се брже умарао него иначе, приписивао сам последицама уобичајене стваралачке грознице. Није ме зато превише бринуло ни кад су ортаци почели листом да ми говоре да делујем некако оронуло. Но кад једном, између шоље и каде, случајно бацих поглед на огледало, имао сам шта да видим! Моја коса, одувек густа и тамна, сад је била увелико прошарана седим! Ситне боре око очију, за које бих се заклео да их никад нисам имао, давале су ми баш онолико година колико ми је и било!

Али то није било све! При оном вештачком осветљењу у купатилу, све теже сам могао да читам ситна слова. Прво сам сијалицу од 75 вати заменио оном од 100; кад ни то није помогло, оном од 150. Без резултата. „Шта је то с електродистрибуцијом? Што слабе струју? Треба ли рефлекторе да монтирам? А стално поскупљује!“, гунђао сам у праведном гневу. Ни своју проседу косу, која је већ почела и да опада, ни борама постарано лице више нисам јасно видео у огледалу.

Све док у једној од оних – зачудо ретких – прилика, кад ми је жена улазила у канцеларију, не узех од ње њене цвикере и натакох их себи на нос.

„Миракл!“, дрекнуо сам, скоро поскочивши са шоље. „Видим! Ја видим!“ Али одушевљење ми је

одмах спласнуло, кад сам схватио да ми је, у ствари, вид до те мере ослабио да ми потребне наочаре.

Штавише, и моја меморија, којом сам се вазда дичио, почела је да ме издаје. Прво сам заборављао ситнице, а потом и важније ствари... Дође и дотле да сам заборављао шта сам управо рекао, па онда и да сметнем с ума чиме сам почео реченицу, и шта сам уопште хтео да кажем. Савршено бих се сећао свега из прошлости – ближе и оне даље, али текући догађаји као да су ми тонули у некакву измаглицу. Убрзо сам схватио да су ми најсвежији догађаји они из најраније младости и детињства, док су ми непосредни као гумицом избрисани!

Напокон, не само да сам се брже замарао и што ми је све брже опадала коса, те се стварале боре и слабио вид, већ је и све остало, некако, брже текло... У оним ретким приликама кад бих излазио из канцеларије, те бацао поглед кроз прозор – и бусеви као да су сумануто возили, а бабе просто трчале улицом.

Онда, изненада, мистерија се разреши.

Баш сам се консултовао с Лакијем на ту тему – о чему се заправо ради и шта ми је чинити, кад наједном ми сину...

„Чек', чек' мало... Па ако је метаболизам убрзан, онда је убрзано и старење!"

„Па да! Сасвим логично", потврди овај.

Зато ја оћелавих, оћоравих и све остало!

Био сам у небраном грожђу. Шта сад? Прекинути с дијетом, и вратити се на пређашње стање? А моја линија? А мој баскет? А женске?

Та таман сам почео помало да скидам вишак са стомака и бокова.

Ставио сам све на вагу – изглед или која годиница више; одлучих – нема одустајања, газимо даље!

„Зар ти се исплати све то уопште?“, пита ме „сектор“, вазда сумњичав у погледу исправности мојих одлука.

„Лепота захтева жртве!“, лаконски сам одговорио.

Тако наставих по старом – проводећи и даље време углавном у канцеларији, завршавајући – уз незнатну Лакијеву помоћ – свој наредни роман.

Но, временом почеше и руке да ми дрхте, на њима да се појављују старачке пеге, а и оно мало преостале косе сасвим ми оседи!

Жена одавно већ како ме напустила – рече да више нисам ни за шта, а камоли за... Оно пар пута кад ме је, на силу, одвукла с мог престола у кревет, боље да није – очито је и ту убрзани метаболизам узео свој данак.

И тако, за непуних година дана дијете несретног Јапанца, од некадашњег пуначког младића постадох – збрчкани старчић манекенског струка.

Сетих се оног грчког мита о настанку цврчка; у њега се, напослетку, претворио човек који је од богова тражио вечни живот – а заборавио да тражи и младост.

Добио је што је и тражио – али само то!

***

Пре неки дан одлучих да најзад сазнам нешто више о том лику који ми је тако лепо средио живот – о стручњаку за дијету Тамагучију Хонди.

Нађох на интернету његову биографију. Кад му поново погледах фотку, запазих колико сад сличности имам с њим. Испијено, старачко лице, избраздано недаћама...

Онда кренух на опште биографске податке – шта је студирао, чиме се бавио, итд. Наједном, застадох. Нешто ме понука да се вратим на почетак текста.

Година рођења – 1967!!!

Јетко се искезих безубим устима – Тамагучи Хонда, та крепка, мудра јапанска старина, пет година је млађи од мене!

Борис Јашовић

Улога моје породице у паралелној историји

Зовем се Сајмон Невер. Рођен сам једанаестог септембра – пола сата након лабудове песме њујоршких кула. Похађам осми разред државне школе у Есексу. Јуче сам добио домаћи задатак из историје на тему „Распад Социјалистичке Федеративне Републике Британије из угла моје породице“, и истог тренутка сам решио да строгу историчарку – госпођу Попер, изненадим објективним приказом историјских чињеница протканим детаљима из историје моје фамилије.

Редови који следе представљају радну и још увек недовршену верзију домаћег задатка.

Након пада Париског зида промениле су се и друштвене прилике у Европи, најпре се Источна Француска ујединила са својим сиромашним западним делом – што је била логична последица заједничке љубави према ементалеру. Након тога се цео западни социјалистички лагер урушио попут

куле од карата. Почело је револуцијом у Холандији, када је осиромашени народ збацио с власти окрутног диктатора Николауса Ван Ескуа. Потом је уследио класичан домино ефекат. Само се Белгија мирно поделила на две кришке. Остале земље прошле су кроз класичну голготу пропасти Марксове теорије у пракси. А онда је социјалистичком Западу сервирана горка пилула транзиције. Посебно је било тешко нама у Социјалистичкој Федеративној Републици Британији, која се, деценију након смрти највећег сина наших народа – Џозефа Бароуза Вита, нашла пред самоуништењем.

Отац ми је причао како је почетком 90-их било тужно гледати све те председнике председништава британских република како се на пословним ручковима отимају око коленице и плећке – мада су се на крају сви братски сложили око крвавог бифтека. Шкотска се међу првима изјаснила за отцепљење. Северна Ирска такође – с тим што је тамо приличан проценат Енглеза кочио целу ствар, па је ратни сукоб висио у ваздуху. Јорк и Кент су захтевали државу унутар лабаве конфедерације, док је једино Велс (заједно са Енглеском) истрајавао на очувању територијалне целовитости Британије.

Сломбер Милс, председник председништва ЦКСК Енглеске, уживао је безрезервну подршку велшког колеге Момса Булера, али су зато председници Северне Ирске – Френк Тудман и посебно председник Шкотске – Миламан МекУчан, инсистирали на независности. Убрзо су на своју страну привукли до тада умерене лидере Кента и Јорка – Алија Изетбергера и Кирка Глигориуса. Ови су

убрзо преиначили курс конфедеративне ламбаде у све гласнији поклич у корист независности танга. Све је, дакле, водило расплету без додатног заплета. Најтрагичније је било у Северној Ирској, где се сукоб Енглеза и Ираца, додатно закомпликован верским поделама око идејног решења горње странице крста на локалној цркви, распламсао до усијања добрано загрејане рингле. Да невоља буде већа, Изетбергер је прозрео намеру Френка Тудмана и Сломбера Милса да поделе Кент па се и тамо ситуација закувала. Убрзо се СФРБ распала, па су Енглеска и Велс формирале Савезну Републику Британију. (Направити прелаз ка Дерековој биографији.)

Мој отац Дерек Невер, припадник традиционалног енглеског радништва и безнадежни заточеник комунистичких идеја, остао је без посла. Санкције које је међународна заједница увела СРБ биле су горе од праћења телевизијског шоуа Ајвана Ајванса петком увече. Оцу је, међутим, тешко падало то што је Уједињено Краљевство Велике Југославије инсистирало на тоталним санкцијама Британији. Добро памтим очеве приче о санитарном коридору и празним самопослугама на Ист Енду. (Потанко објаснити узроке Дерекове љубави према Великој Југославији.)

Рођен 1946. године у Социјалистичкој Федеративној Републици Британији – на почетку Витове владавине – мој отац, премда млад фабрички радник – уједно и бриљантни студент Факултета за органски марксизам, упућен је на Балканско полуострво, ни мање ни више него на студијско путовање у Београд, главни град Уједињеног

Краљевства Велике Југославије. Збило се то усред шесетосмашких гибања – непосредно пред крунисање младог Милоша III Обреновића.

Већ прве ноћи упознао је Костадинку, девојку из добростојеће српске породице. Њој се одмах свидео сирови западњак са свим карактеристикама тек олистале букве. Дереку се Костадинка допала тек на други поглед пошто му се на први поглед чинила као типична источњакиња која презире социјалистички Запад. А заправо, Костадинку су и те како привлачиле леве идеје енглеских Фабијанаца. Потајно је читала Беверицове списе и Хенрија Милера. Пошто је интензивно слушала рок музику, уживала је да открива непознате британске бендове. Када је другарицама причала о „дугмићима“ (популарни назив ливерпулске четворке „White Button“), ове је нису схватале озбиљно. У то време, београдске „Бубе“ дрмале су светском музичком сценом док је њихов ривалитет с крагујевачким „Котрљајућим камењем“ дрмусао глобално село. (Не осврташи се сувише на музичка збивања, нарочито због тога што госпођа Попер не „мирише“ госпођицу Ленон – лепушкасту наставницу музичког васпитања).

Између осталог, било је то време блоковске поделе између две нуклеарне силе – капиталистичких Сједињених Руских Држава и комунистичког Савеза Америчких Социјалистичких Република. (Не претеривати са геополитиком. Евентуално поменути кипарску кризу, када су америчке подморнице с нуклеарним главама кренуле ка овом медитеранском острву на којем је суверено владао социјалиста Фиделиус Кастрос. Свет се нашао на рубу атомског рата јер су Руси

погрешно протумачили излет америчких подморница као плагијат Десанта на Дрвар. На срећу, руски председник Кенедијев и његов амерички колега Хрушчинс ипак су на крају пронашли заједнички језик).

Иначе, сексуална револуција имала је велики значај за мој каснији онтолошки статус. Дерек и Костадинка су се до ушију заљубили једно у друго за време концерта „Котрљајућег камења“, одржаног против рата у Сингапуру. Мајка ми је причала да је мој отац аутор светски познатог графита исписаног на фасади београдског Филозофског факултета: „Будимо реални – тражимо питу са сиром“. Наиме, желећи да на револуционаран начин изрази протест против хроничне несташице „сирнице“ која се у то време тешко налазила у београдским пекарама после осам сати изјутра, купио је кантицу фарбе и нажврљао чувену паролу. (Избећи детаљисање, јер би се госпођа Попер могла залепити за хипи покрет којем је у младости и сама припадала, све док није постала уседелица опасно навучена на ратлук с орасима.)

Дерекови родитељи (моји баба и деда), и сами фанатични комунисти, шокирани сазнањем да ће им снаха постати девојка са трулог Истока, затварају се у шпајз и прете да ће изаћи тек кад поједу преостале залихе крем сира. Срећом, будућим младенцима страну држи уважени теча Елмер, коме је, приликом савезничког искрцавања у Бечићима, француски гелер трајно запушио десну ноздрву. Због тога је био сентиментално везан за првог послератног премијера Југословије – Винка Черчиловића.

С друге стране, ни Костадинкини родитељи нису били одушевљени идејом да њихова мезимица, унука првог произвођача електричних пегли у Србији, пође за убогог Британца из радничке класе. Обашка што је тек навршила тринаесту годину живота. Како било, љубав је тријумфовала, па су двоје младих убрзо балансирали на ивици лудог камена. Збило се то у Лутону, где се Дерек запослио као заваривач бродских шлауфова.

Иначе, у то време је социјалистичка Британија представљала најпросперитетнију земљу социјалистичког лагера, што је заслуга и Беверица, али и маршала Џозефа Бароуза Вита који је Британију извео из Другог светског рата и поставио је на здраве социјалистичке ноге. Додуше, помало рахитичне. Иронија је да га је маркетинг капиталистичког Истока оптуживао за ауторитаризам једнак ауторитарном режиму вође француског Трећег Рајха – Ладолфиола Хитлуа, успостављеном 1933. године у Клермон-Ферану. (Обратити пажњу на компарацију између нацистичке Француске и фашистичке Швајцарске.)

Све је отишло бестрага када се распала „велика мајка“ – Савез Америчких Социјалистичких Република. Сједињене Руске Државе постале су једина светска сила, а идеологија капитализма једини начин мишљења (изузмемо ли размишљање туђом главом). Велика Југославија, постала је десна рука СРД-а. (Дискретно прећи на савремени друштвени тренутак. Пре тога нагласити како су моју мајку Костадинку у Британији ословљавали са Коста, иако се она упорно одазивала на име Перса).

И мада су се у другој половини 90-их прилике у Британији (тачније у Енглеској и Велсу) стабилизовале, владавина социјалисте Сломбера Милса постајала је све осорнија. Ситуација се истовремено компликовала у јужној енглеској покрајини Сасекс, где је већинско норманско становништво захтевало државну независност. Невоља је у томе што Енглези и Велшани поменуту територију сматрају митском колевком у којој се 1389. одиграла чувена Брајтонска битка. Енглези су, додуше, изгубили од Пакистанаца, али тај пораз до данашњег дана нису приметили.

Великим силама, попут Русије и Југославије, из неког разлога је одговарало осамостаљење јужне енглеске покрајине па су крајем 90-их, под маском хуманитарне помоћи норманском становништву (које су Енглези и Велшани наводно малтретирали ударајући их мокрим чарапама по глави), отпочели двомесечно бомбаровање Савезне Републике Британије. Још један болан тренутак за Дерека, али и Косту (односно Персу), коју су, будући да је била Српкиња, гневни Енглези у свакој прилици гађали пудингом од вишања.

Родио сам се непуних 365 дана након петооктобарских промена, када је неуништиви Сломбер Милс изгубио председничке изборе од опозиционог кандидата Вокера Коштунса. Убрзо су Велшани изгласали независност, па је и Енглеска била принуђена да учини исто, док је Сасекс, под патронатом међународне заједнице мрмота, претворен у протекторат трулог Истока. (Финиширати са младим стручњацима који одлазе из Енглеске, али такође имати у виду да госпођа Попер симпатише

актуелни владајући двојац који чине Лимбо Дак и Алек Литлвулф – иначе млади енглески политичари из времена Сломбера Милса.)

Последњих година је Велика Југославија (посебно Србија), постала рај за осиромашене западњаке. Откако су Холандија и Луксембург, најсиромашније земље бившег социјалистичког лагера, примљене у Европску унију, велики број тамошњих радника окупирао је Балканско полуострво, посебно УКВЈ. Зато су власти у Београду пооштриле антиимигрантске мере у оквиру којих је југословенски премијер Мирко Марковић чак отворено подржао забрану уласка у земљу имигрантима из Холандије и Луксембурга. Посебно онима који умеју нешто да раде.

Званични Букурешт (седиште ЕУ), негодује због ригидне антиимигрантске политике југословенских власти због чега је председник државе Марко Мирковић принуђен да улазне квоте за све потенцијалне имигранте сведе на подношљивих пет одсто. Узгред, председник Мирковић се искрено залаже за бржи улазак Енглеске у ЕУ, а такође је и заговорник дијалога између Лондона и Брајтона око коначног статуса Сасекса – као и енглеских општина на северу тог спорног подручја. У међувремену, велики број младих енглеских стручњака бежи из земље главом без обзира. Углавном да би нашли какво-такво запослење у Србији.

А и ја ћу највероватније истим путем уколико не попијем кеца из домаћег! Код пословично строге госпође Попер.

Милан Тодоров

Време лековитости

Једног јутра, у поштанском сандучету, које нисам отварао више од месец дана, из предострожности од могућих судских позива за бракоразводну парницу – затекох апел *Сачувајмо наш извор здравља, благостања и светости*. У тексту, потписаном са *Група грађана ваше Варошице* још се наводило да због загађења фекалним материјама (а у загради је стајао велики знак чуђења или узвика) прети опасност да нам локална управа трајно забрани приступ извору. *Чувајмо чудотворни извор својим телима* – писало је на крају апела.

Пошто сам по природи радознао човек, а у таквим ситуацијама увек сам против званичних намера власти и на страни народа, следећег јутра сам отишао до фазанерије на изласку из Варошице, јер чух поуздано да се спорни извор управо тамо налази. Било је релативно рано преподне, око девет сати, али је на фазанерији већ било мноштво људи и жена, неки чак са малом децом. Било је ту, на-

равно, доста и трудница, које су, као и шофери огромних транспортних камиона који су неугашени бректалиисијавали пару поред магистралног пута, имали предност. Видело се да је ствар добро уходана, да постоји ред и дисциплина, јер су неки старији људи са зеленом врпцом око рукава десне руке обилазили жедне намернике и сваком се обраћали с осмехом, уверавајући га да ће, ако буде иоле стрпљив, сигурно добити шансу да напуни своје пластично балонче или буренце лековитом фекалном водом. Чекајући тако у дугом реду, окупан сунцем, чух и целу причу о проналаску чудотворног извора.

Извор је сасвим случајно, како то и бива код такозваних чудотворних ствари и појава, пронашао малоумни чувар фазанерије, кога су сви знали по надимку Тоша, иако му право име беше Тодор. Једног јутра приметио је да из старог поломљеног зида, укопаног у брдо, у близини нове фазанерије, истиче прилично снажан млаз воде. Помисли да је претходне ноћи пијан заборавио да затвори чесму из које су се водом снабдевале појилице за глупе фазанске кокошке, али утврди да је чесма најрегуларније завртнута, чак толико јако да је нико други осим њега не би ни могао одврнути. Он је и иначе имао обичај да све што ради, ради са безмало двоструко више снаге, а исто толико мање памети него што је за одређени посао потребно. Зато му господин Андреј, председник локалног ловачког друштва, у оквиру кога је била поменута фазанерија, није ни поверавао сложеније послове. Једном му даде да окопа баштицу с младим луком и зеленом салатом поред фазанерије, а овај поломи и ашов и будак.

Свеједно, Тоша се плашио строгог али правичног председника, те њему одмах јави за извор. Господин Андреј, на питање своје супруге о чему се ради и ко га је то звао тако рано ујутро телефоном, исприча у кратким цртама шта је у питању, не сматрајући то иоле вредним пажње. Амалија, пак, одмах у томе виде божји знак, јер она беше од оних незадовољних, умољчаних и остављених женица, у којима, док су живе, тиња пламичак наде да ће успети да на себе скрену пажњу својих све тромијих и невољнијих супруга.

Господин Андреј Смук беше баш такав. Нити је веровао у љубав, нити у могућност да се изненада сви његови односи с мрзовољном женом преобрате у нешто нормално и људско. Држао се на дистанци, рекло би се историјској. Његова жена, пак, веровала је у чудо, које ће се једног дана, кад га више нико не буде очекивао, догодити, као што се чуда, уосталом, и догађају, и преобратити их све. И њу, и Андреја, и ову тужну Варошицу, и све несрећне људе и створове у њој.

Господин Смук, већ данима прекореван од стране своје супруге да је старомодан и да не показује преко потребно интересовање за нове ствари и догађаје, те да је по свему човек старог времена и кова, кога ће свака шуша ускоро прегазити, једне вечери, уобичајено припит и наједен, у друштву Амалије дође на фазанерију да погледа појаву необичне воде у старом зиду. Господин председник је најпре замолио чувара Тодора да се удаљи пристојних три до четири корака од њега, јер је после гајбе попијеног пива осећао неиздрживу потребу да се олакша. Амалија Смук му одреза да је стока не-

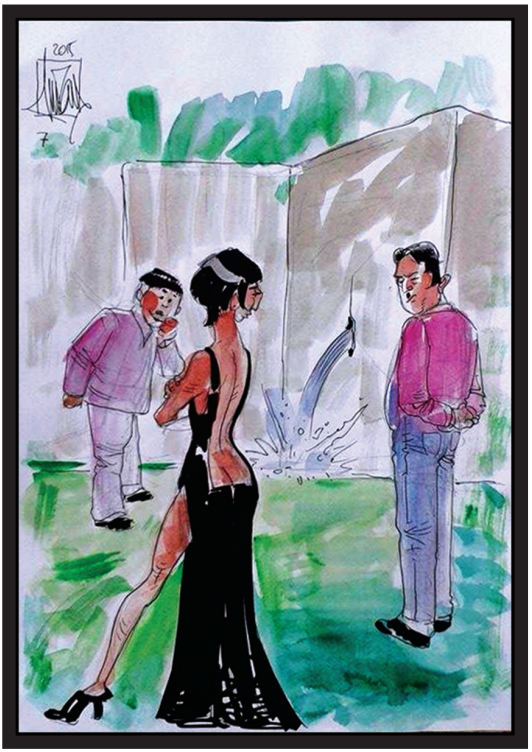

културна. Поготово се ражести кад виде да је гос'н Андреј поквасио своје нове загаситосиве кинеске антилоп сандале течношћу из пренапрегнуте бешике. Председник се потруди, пак, да донекле поправи утисак, те је као прави господин опрао руке управо оном новом водом која блажено и те ведре ноћи истицаше из старог развађеног зида. Господин председник је још рекао Тодору да ће сутра одлучити шта да се ради, јер сада има неодложна посла и онда је, на огромно сопствено запрепашћење, шљапнуо својом дебелом маљавом ручердом строгу госпођу Амалију по строгој, сувоњавој гузици.

Сутрадан се, наравно, није догодило ништа посебно, као ни наредних месец дана. Извор је клокотао у бршљану, а фазани пијукали у кавезима. Међутим, тачно после месец дана, госпођа Амалија се са радошћу присети оног мужевљевог веселог поступка усмереног ка њеној невеселој позадини и нареди господину управнику да поново оду на извор у фазанерију.

Ствар се поновила, на Амелијино запрепашћење, јер је од свог брака, већ прве године заједничког живота с Андрејем Смуком, дигла руке. Господину председнику се, само што је освежио дланове хладном водом која је истицала из старог зида, поново појавио апетит, згаснуо још у далекој младости, па је крајем ока погледавао чак и Тодорову старамајку, која је у једном углу веранде баш простирала старе флекаве душеке да се мало просунчају пре зиме. Госпођи Амалији то није промакло, али није желела да од тога прави скандал, надајући се да ће Андреј после старамајке, која је

имала близу деведесет година, можда бацити око и на њу, јер је обукла исту црну хаљину као и приликом првог доласка на извор. Када се њено очекивање потврдило већ приликом повратка кући с имања, било јој је јасно да се на фазанерији збива чудо. Већ следећег јутра, задовољно предући у кревету, предложи поспаном и зној ном супругу да се она вода што у све већим млазевима истиче из старог зида фазанерије однесе у лабораторију и испита.

„Свакако ћу то урадити... То ми је баш сад најважније у животу“, промрмља господин Смук себи у ретку рибу брадицу. Амалија, знајући га као пробушену канту, одмах цикну: „Закуни се у нешто што ти је најмилије!“

Супруг је пригрли, као што би учинио с хладном криглом пива у омиљеној му „Куглани“ и помену одавно покојну мајку. После момента изневереног очекивања, Амалија устаде да себи скува шољу незаслађене, горке, али танке кафе.

Међутим, Амалија није била лепа жена. То, другим речима, значи да је била паметна као лисица и лукава као сова. Код ње су, наиме, ове анималне особине, као и хормони, биле потпуно помешане. Међутим, то је, у ситуацијама попут ове, чинило да делује одлучно и непогрешиво. Преузела је бригу о извору у своје руке, као што је уосталом, имајући печат фазанерије у доњем џепу подсукње, водила и све остале супругове послове.

Свако у Варошици ко је следећег јутра поранио, а таквих није било мало, јер је наша Варошица место вредних и, у границама релативног укуса, поштених виноградара – могао је да сретне лепо

сређеног, мада мало мамурног Тодора, како са дволитарском пластичном флашом пуном неке жућкасте течности хита на аутобуску станицу. Тамо су већ стајали многи мештани с истим таквим пластичним флашама и испод ока одмеравали боју, густину и евентуалну бистрину мокраће коју је њихов натмурени комшија очигледно носио на анализу у медицинску лабораторију која се налазила у суседном већем месту. Управа наше Варошице, наиме, из туристичких разлога, није желела да отвара Дом здравља, јер би тада изгубила најјачи аргумент у својој понуди. Хвалили су се да Варошани умиру здрави здравцати, а не болесни као сав остали свет.

Е сад, шта се са флашом у којој је била вода из новооткривеног извора десило у препуном јутарњем аутобусу на релацији Варошица – Град, то само Бог свети зна. Јасно је само да је Тодор заспао у топлом и загушљивом аутобусу, а када се после тачно четрдесет и пет минута пробудио, дограбио је прву флашу која му је била при руци и искобељао се на свеж ваздух. Одмах по изласку, као да му је нешто изгледало сумњиво. Погледао је боцу. Била је са истом етикетом природне карбонизоване минералне воде „Краљ Драгутин“, као и она коју је понео са фазанерије. Садржај је, по неодређеној боји, свакако одговарао оној води коју је јутрос захватио с новог извора. Да би био потпуно сигуран, а нарочито што га је после синоћњег канистра јаке грашевине мучила поприлична жеђ, отвори боцу и мало натегну из ње. При првом гутљају запахну га некакав смрад и учини му се да ће повратити, али попијено вино је просто тражило да буде бар мало

разблажено, те Тодор зажмури и повуче још два-три добра цуга. Гласно подригну и тек тада је био сигуран да је то управо она вода коју је требало да носи на анализу.

„У који оно падаше дан кад се указа чудотворна водица?“, дочека га Амалија, газдарица фазанерије, још на капији. Тодор, још задихан од пењања узбрдо, а нарочито што од јутрос ништа није попио, није разумео питање. Амалија је, да ствар буде компликованија, већ почела да користи некакву верску фразеологију, онакву какву је она налазила по популарним брошурама које су последњих година подупирале повратак српских комуниста религији.

„Мислим у петак...“, почеша се Тодор иза увета. „У ствари, биће да је то ипак било у среду или понедељак.“

„У четвртак то беше“, пресече Амалија. „Чек' само да гвирнем у календарчић... Па да... Знала сам... Било је то на дан Светог Рока.“

Тако извор би крштен, али је пре његовог пуштања у чудотворан, исцелитељски и уопште народни рад, како се изразила госпођа Амалија, било неопходно сачекати сертификат о саставу и хигијенској исправности воде Светог Рока.

Не прође много, зачудо, тек месец-два, а из Велике лабораторије стиже тражени извештај о квалитету воде из фазанерије. Био је кратак, али суров. Неисправна. Неукусна. Мутна. С фекалним бактеријама. Једноставно речено, није за употребу. Тодор није знао шта су то фекалне бактерије, али је по изразу газдаричиног лица схватио да од посла

с чудотворном водом нема ништа. Амалија тада начини судбоносну грешку, наредивши му да о квалитету, тачније неисправности воде, не зуцне ником ни реч. То је био опробан рецепт у Варошици за одавање тајни. Тако се прича разгласи најпре по Варошици, а затим слава извора с лековитом фекалном водом поче да одлази све даље и даље.

И ево нас, тачније мене, ту где сам сада. Стојим у прашњавом реду, са излетничком, кожом пресвученом, чутурицом око паса, цупкам, јер ми се несносно мокри од жуборења оне воде и мрмољења силног света који и даље пристиже са свих страна, узнемирен гласинама да се може догодити да и ово последње спасење које је даровано сиротом народу, непромишљеном и немилосрдном одлуком осионе власти, буде неповратно укинуто.

И заиста, људи око мене не само да се нису гадили фекалне воде, него су стрпљиво чекали на ред да напуне своју флашицу и молили да им се дозволи да још коју понесу својим најмилијим не би ли се и они осладили фекалијама.

„Нормално да не ваља властима“, говорили су људи, „зато што је бесплатна. Али нама баш прија фекална вода. Зар би требало да им дозволимо да нам и фекалну воду огаде, поред свега што су нам огадили до сада?“

Неки су тврдили да им се од фекалија у води побољшао вид и да све појаве, људе и ствари око себе сада сагледавају много, много позитивније. Појединци су фекалном водом свакодневно прали косу, утрљавајући је дуго и брижно, као да је

шампон против ћелавости. Други су на то надовезивали да је научно доказан поступак излечења свих болести које данас харају светом помоћу тачно одмереног, али редовног конзумирања људских фекалија. Сваки дан по мало, али редовно; ујутро, у подне и увече. Фекалије човеку могу само добро чинити, говорили би. Збиља, зар толико пута у животу не видесмо како, у тренутку родитељске непажње, неко мало бесловесно дете трпа у усташца сопствени измет и гугуче од задовољства? Многи млади заљубљени парови почеше да везују катанце тик уз чудотворни фекални извор. Кажу да се ниједан, па чак ни најодурнији брак, завезан, односно закључан за извор фекалне воде, још никада није развезао, него је таворио до смрти, како и божји закони одувек налагаху. „Ех“, помислих, „да сам раније знао за ово“. А промућурни апотекар Ланг, свечано је обзнанио да планира флаширање фекалне воде, уверен да је управо она свемоћни лек који брише носталгију за добрим старим временима у којима је било правде, одлучности, али и погибељи.

Па ипак, и поред свих ових непобитних предности открића чудотворне воде, била је јавна тајна да једино господин Смук Андреј није никада заитио воду с извора. Он је само пристајао да понекад охлади, тачније опере руке на њему, хукћући од претовара пивом, зечјим гулашима, питама сирницама и обавезама према овом глупом кокошијем свету, како је звао фазанерију и све то дешавање око ње. Кад би га госпођа Амалија понекад прекорно подсетила на дивне, али ретке и краткотрајне моменте везане за њихове прве сусрете

с чудотворном водом, дебели Андреј би само отпухнуо и рекао нешто у смислу да је све, ама баш све у животу, па најзад и васцели човеков живот, једна велика фекалија. Наравно, употребио је за ту ствар једну много ружнију реч. Госпођа Амалија га због тога није мрзела више, али ни мање.

Врло ми је тешко, готово немогуће, да сада судим о томе ко је у овом случају у праву, иако сам се са најозбиљнијим намерама упутио на извор. Веровах, наиме, некако све више како сам улазио у старост, да није добро да се човек усамљује ни у мислима ни у делима. Јер, људи не воле кад си другачији од њих, те немилосрдне већине. Бејах дакле сасвим приправан да победим у себи егоистичну гадљивост и напијем се те скоро егзотичне фекалне воде као и цео свет око мене. Рекох тада себи: ма какав да сам, ја припадам у свему том свету. Истина, он се ево, видим данас, мрља и каља по овој земљи која је ипак наша, ма колико тешка и немилосрдна била према нама. Али, нисмо ли у сопственом животу сви били много пута приморани да попијемо или поједемо и горе ствари од разводњених фекалија? Па се притом многи од нас још и хвалишу тим срамним поступком!

Међутим, како се ред испред мене смањивао, тако се и млаз из подбрежног зида стањивао. Људи почеше да говоркају како је то зато што се неко излануо, односно рекао нешто што не сме да се јавно каже. И сви су притом знали, па тако најзад, надневши се пред пресахлим извором и прљаво зеленим зидићем од старих цигала, сазнах и ја, да никада, ама баш никада, ни по коју цену, док се чека на лековиту водицу, не сме да се помене име

свеца коме извор припада. Јер, кад би се то несмотрено учинило, извор би пресахњивао на дуже време, понекад цело лето и чуда би, наравно, престајала.

Ма колико несрећан због тога био, у повратку с извора, па већ и на њему, стекох много нових познаника. С некима од њих, осећах то и приликом најобичније лаке конверзације о свему и свачему, могао бих да развијем и дубљи, присније, можда чак и пријатељски однос. Једна лепушкаста и добродржећа жена ухвати ме интимно под руку, док смо се у сумрак спуштали с фазанерије, те и у томе назрех провиђење, које је свуда око нас, само преобучено у разна обличја. Понекад може да буде прерушено у фекалије, понекад у злато.

Алекса Стојановић

Листа

Да ли се стварно можемо изненађивати што неки људи не желе да буду део своје околине? Јер за пространим столом, у углу канцеларије једне веће корпорације, чије име није ни важно, седео је Никола Јовановић, управо један од таквих људи. Радећи свој посао, истински се трудио да не буде примећен, нити да има било какав контакт са својим пословним колегама. Сви су му деловали плитко и досадно, и сматрао је да нико од њих не заслужује његову пажњу. Наравно, за њега би се и могло рећи да је помало егоцентричан, али разумите га – у мору истих, он је само хтео да буде другачији. И томе никако није помагала чињеница да у тој фирми, поред њега, раде још четворица различитих Никола Јовановића. Срећом по њега, у различитим канцеларијама.

Ни запослени у фирми нису се трудили да размене неку реч с њим – та тврђава одбојности која га је опасавала готово да се могла видети голим оком. Чинило се да једино таква особа може обављати посао какав је обављао он, а оно чиме се у тој

фирми бавио заиста је толико досадно да за ову причу није вредно било каквог детаљнијег описивања. Рећи ћемо да се једноставно бавио ПАПИРОЛОГИЈОМ.

Међутим, и у таквом послу Никола Јовановић налазио је ужитак, док год га је спречавао да активно учествује у канцеларијским трачаријама. Није могао а да не примети како сви у фирми имају мишљење о свему и свакоме, и никако се не устручавају да га поделе са осталима, занимало то њих или не.

Иако се претварао да то није тако, и сам Никола Јовановић знао је доста о својим колегама, а све то када би заборавио да искључи своје чуло слуха у кратким паузама, док је прелазио с једне групе папира на другу. Знао је да је Зоран Митић, који седи за столом преко пута његовог, некада имао „некакве“ односе с Миљаном Лалић, колегиницом која је на посао увек долазила с нападно великим накитом. Знао је и да се заова Јелисавете Савић преудала и родила дете неком раднику из обезбеђења фирме. Знао је и да мала ћерка Милице Радосављевић плаче увек када је питају кога више воли од родитеља, јер јој је „непријатно да пред татом каже да више воли маму“. Знао је, а да није ни питао.

Шеснаестог јануара те године, када су се запослени вратили с новогодишњих празника, на централном зиду, који је имао функцију огласне табле, затекао се чудан папир. Привлачио је пажњу својим великим насловом – великим црвеним словима писало је само *ЛИСТА*. Многи запослени пришли су папиру с великом знатижељом. Свака промена, па и промена позиције нечијег стола или

чак велике саксије са цвећем, у тој канцеларији изазивала је контроверзе. Зато ни не чуди мали стампедо који је овај посве мистериозни папир проузроковао.

Када се гужва око папира мало смањила, на путу до тоалета, за којим уопште није ни имао потребе, Никола Јовановић је бацио један брзински поглед на тај мистериозни списак. Препознао је многа имена из канцеларије, чак је видео и име курира Војкана Ристића, који ни не ради ту. Схватио је да превише дуго буљи, чак три целе секунде, те је продужио право до тоалета, јер неко би могао помислити да се он заправо интересује за дешавања у канцеларији. При повратку из тоалета, успео је још мало да одмери листу, али опет није пронашао своје име. Вратио се мирно за свој сто.

Можда је у питању неки списак људи који су се пријавили за неки службени пут или неки излет за запослене? На таквом списку свакако не би желео да буде. Међутим, стекао је утисак да нико од запослених нема појма о чему се ту заправо ради. И логично је да се, када о нечему немају појма, нити имају било какве корисне информације везане за ту тему, људи радо упуштају у дискусију о томе. Услед недостатка било каквих сазнања, дозвољена су нагађања, дезинформације и измишљени аргументи. Та чудна логика није заобишла ни запослене у овој нашој канцеларији.

И тако кренуше чудна нагађања. У почетку су заиста била разумна, али су углавном долазила од погрешних особа. Такве беху Ранка Трачић и Славица Глагољић, које су, на основу својих позиција при врху листе, закључиле да је у питању продук-

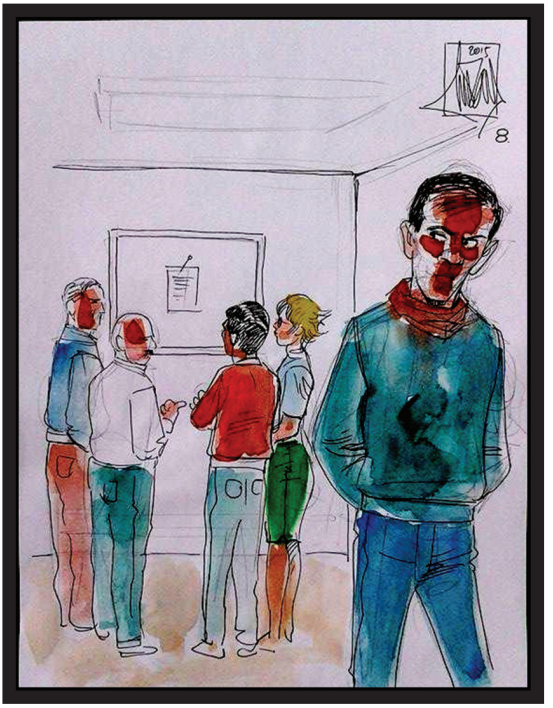
8.

тивност. Довољно је рећи да исте те жене за портирницом проводе велики део свог времена доносећи претпоставке о судбини младе Ашукан из истоимене амазонске серије.

Миљана Лалић је сматрала да су запослени рангирани по физичкој лепоти. Скривена намера била је јасна, на врху листе налазио се Зоран Митић, а ово је била одлична шанса да се провуче тако очигледан комплимент. И не, ако се питате, нико није реаговао на ту сулуду претпоставку како доликује и како би свако иоле здравијег разума реаговао. Али зато јесу почеле озбиљне расправе око тога ко је у канцеларији најзгоднији. Падоше озбиљне увреде, настадоше непријатне ситуације и сазнаше се ствари које дефинитивно није било нужно сазнати (Зоран Митић редовно користи ноћне маске за лице, јер продиру дубоко у поре и подмлађују његову кожу), али напокон, после извесног времена, неко схвати да лепота не може бити мотив за рангирање људи.

Најразумнији закључак је ипак био тај да је то просто списак радника који раде ту, и да нису приметили да нека имена недостају, вероватно би се и задржали на њему.

Некоме напокон паде на памет да могу питати Ненада Ничемовића, њиховог шефа, каква је то листа и на основу чега су људи на њој рангирани. Николи Јовановићу било је крајње забрињавајуће, али не и изненађујуће, колико дуго времена је морало проћи да се до те идеје дође. Помало затечен, шеф их уз смешак убрзо замоли да напусте његову канцеларију.

Сутрадан је Никола Јовановић, као и већина осталих радника, већ заборавио на чудну листу од претходног дана. Сви се вратише нераду као и обично, и све поново постаде тако устаљено и досадно – до једанаест сати тога дана. Пажњу им тада привуче њихов шеф бучно ландарајући некаквим папиром, који је затим залепио за централни зид. То, наравно, беше листа. Поново.

Иако ни овог пута није писало ништа више од обичног *Листа* на врху папира, нешто беше чудно. Сви радници имали су сасвим другачије позиције него јуче. Неки су били ближи врху него дну, а неки су чак и нестали с листе. Ретки су се нашли на истом месту као и претходног дана. И чинило се да је управо та друга листа потпуно узбуркала читаву канцеларију, јер сви пожелеше да сазнају шта су то учинили што је утицало да се њихова позиција промени.

И листа тако постаде део рутине, јер је Ненад Ничемовић сваког дана у једанаест сати на централни зид лепио своју листу, која је сваког дана изазивала општу знатижељу и узбуђење свих, али на којој се сваког дана име Николе Јовановића већ стандардно није налазило.

***

Једног јутра, на улазу је начуо да су Ранка Трачић и Славица Глагољић, уместо испијања кафа и препричавања дешавања из ријалити програма, време проводиле коментаришући позиције на листи. Ако изузмемо то да неколико дана пре тога нису разговарале, јер је разлика између њих

на листи била заиста превелика, те није доликовало да се у то време уопште и налазе у међусобној близини, то што су разговарале о томе није било ништа неуобичајено. Чуо је у том разговору, ипак, своје име. Осетио је осуђујући поглед на потиљку када је прошао поред њих. Било је нечег чудног у њему. Није да су га икада гледали с поштовањем, или га нешто боље третирали, јер третирали су га управо како је он хтео – никако. Но сада се по први пут осетио као да је неко ко је заправо нижи од две обичне трачаре. Јер сигуран је да то има везе с тим што он уопште није на листи, нити је икада тамо доспео. Никада раније није на то гледао на тај начин. Мислио је да је тиме што се не појављује на листи један од ретких поштеђених свих тих апсурдности и претераности којима су се сви бавили. Појединци су чак постали и вреднији, очекивајући да ће то утицати на позицију. Многи су чак правили и статистике – ко је колико пута био на којој позицији, ко је у просеку више, а ко ниже пласиран. На основу тога, правиле су се чак и посебне групице људи које је спојила слична позиција, и који су се међусобно због тога дружили. И зато није чудан призор чистачице Мире Станић како проводи сате у интензивном разговору са системским администратором. Све те „алијансе“, како их је неко једном духовито назвао (а своју духовитост Никола Јовановић често је прецењивао), биле су кратког века, јер су се позиције константно мењале драстично.

Али га је дефинитивно занимало зашто њега никада нема на листи. Је ли шеф на њега заборавио? И напокон, седамнаестог априла те године,

у свом стану, у туш кабини, Никола Јовановић схвати да жели да буде део листе. Није га више занимало што ће самим тим постати део апсурда. Када свакога дана наилази на нешто, колико год то нешто бесмислено или небулозно било, човек се једноставно навикне. Нико више не доводи у питање нормалност тога. Нормално је, чим је устаљено.

Почео је да прилази колегама и на њихово запрепашћење започињао изузетно дуге празне разговоре с њима. У почетку није уживао у њима, али временом је схватио какве чари необавезно чаврљање носи са собом, и зашто је то вентил многих људи. Већ му је и било криво што раније није проводио време у канцеларији на овај начин. Иако су се, због његовог одсуства на листи, сви од њега у почетку држали на дистанци, веома брзо су заборавили на то, јер зашто се бавити тиме сада када у канцеларији малтене имају једног колегу више? То је цео нови приступачни носилац потенцијално занимљивих информација! И коме је сад битно што је за само недељу дана нестало све оно што је чинило једног Николу Јовановића Николом Јовановићем?

Јер трећег маја те године напокон се догодило. Његово име појавило се на листи. Било је на самом 24. месту, али – било је ту. Осетио је како му сви немо честитају. Сада се сви још детаљније могу позабавити њиме.

Код њега се пробудише још дубље амбиције. Желео је да се пење ка врху, да буде први! И сигурни смо да би то и било тако, и да би он у једном тренутку и био први – да се нешто непредвидљиво

већ следећег дана није десило што га је у томе грдно пореметило.

Листа се није појавила.

То је био дан када је листа престала да излази. Ускомешана маса људи појавила се пред шефовом канцеларијом тог дана покушавајући да провири кроз врата и схвати шта се догађа. Била је то заиста ванредна ситуација за њих. Неко је успео да некако развали врата, и они се сви нађоше у канцеларији Ненада Ничемовића. Од силне буке, није се могло разазнати ни једно од њему упућених питања. Најгласнији међу њима био је Никола Јовановић – онај који је тек ушао у зачарани круг, и најбоље осетио на својој кожи неопходност листе. Захтевао је одговоре више од свих.

Шеф није имао намеру да им напокон прекрати знатижељу, јер га већ месецима нико није ни питао ништа везано за сврху саме листе, већ искључиво за своју позицију на њој. И знао је да ће моћи да се провуче и не каже ништа, јер ће се на листу заборавити исто онолико брзо колико је њој самој било потребно да постане део њихове рутине. Али напокон, после пет месеци опсесивне знатижеље и бескрајних апсурдности, Ненад Ничемовић им коначно откри сврху листе.

И сви беху грдно разочарани.

Чедомир Јаничић

Сретеновић – ненадмашни ругач и подсмевач

Изашао сам са својом девојком и њеним момком да се мало провеселимо. Било нам је лепо, све док нису пожелели да остану сами. Најпре њима није било лепо, јер нису знали како да ми саопште своју жељу да одем, а потом, кад им је најзад успело, мени није било лепо, јер сам остао сам.

Зашто човек мора да квари своју и туђу срећу? Зато да би био још срећнији? Али, чему толика похлепа за срећом? Немамо ли је довољно? Зашто увек неко мора остати несрећан?

То сам и њих питао. Онда је моја девојка одмахнула главом и оним посебним гласом (оним којим се служимо да тихо кажемо нешто што се не би могло рећи гласније, па све да вичемо из петних жила), прошапутала: „Хајдемо одавде...“

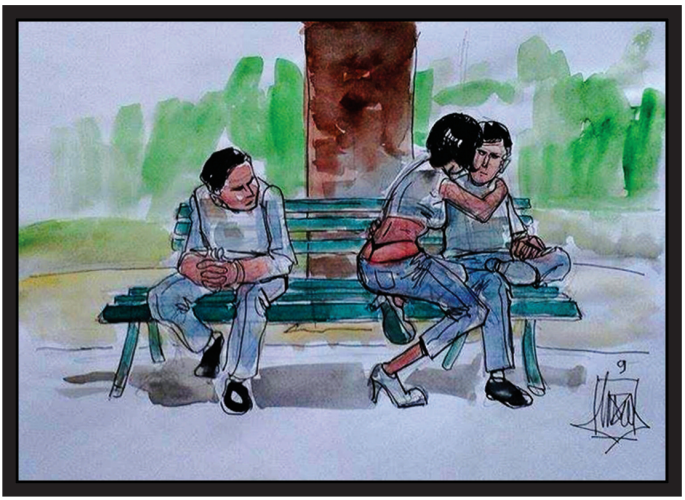

Са два прста повукла је рукав свог момка и он се, недужно али и подругљиво, ипак још једном окренуо према мени очекујући мој збуњени корак на то „хајдемо одавде“, јер би збуњеност услед недоумице коме се моја девојка обраћа и мој корак да и ја кренем с њима, коначно могао, и то мирне душе, приписати само мојој насртљивости, пошто су знали да нисам баш тако глуп. А онда би било јасно да ништа осим грубости не могу да разумем.

Све се то стиснуло у поквареном погледу момка моје девојке. Ипак, трајало је само тренутак и они полетеше преко улице док су аутомобили трубили и уз шкрипу кочили, а ја викнух за њима да није лепо прелазити улицу мимо пешачког прелаза показујући семафор који је бљештао црвеним оком на свега десетак метара од нас. И тако сам остао сам.

И таман што сам помислио, још увек потресен тако неопрезним трком младог пара, како је боље што сам сâм, уместо да ми друштво прави Сретеновић, кад ето ти Сретеновића – јури на мене као торпедо!

Мој небрањени бок зачас постаде мета снажног Сретеновићевог удара.

„Где си, Ловре, пичкин душманине!“

„Једи говна, Сретеновићу!“, кажем нарогушен, као да хоћу да се побијем. Сретеновић зна за тај мој безопасни обичај и наставља, као да сам баш њега чекао цео живот.

„Видео сам твоју девојку и њеног момка. Баш су пар, да се усереш. Она је виша од њега, старија

од њега, паметнија од њега, ружнија од њега...“, поче да ређа Сретеновић и броји на прсте, од малог ка палцу.

„Да, били смо до малочас сви заједно. Морали су хитно некуд да оду.“

„Ма дај, Ловре, немој мени да кењаш. Где да оду баш сада? Он је бескућник и пиздохран, а она живи с маторима који излазе колико и фотеље и канабеи на којима шире своје гузице по цео дан и васцелу ноћ. Биће, Ловре, да су хтели пошто-пото да те се отресу. По сваку цену!“

Сретеновић ово последње нарочито нагласи, као да прича о врхунцу каквог филма.

„Мало сам вас пратио...“, призна де. „Видео сам она два њена прста и лагани покрет док је вукла свог момка за собом. Оставили су те као пса. А ти вичеш за њима и показујеш семафор! Да ли си ти нормалан, човече? Шта те се тиче где људи прелазе улицу? Да ниси саобраћајац?“

„Није било безбедно“, рекох, „могли су да страдају! Ваљда си чуо оне кочнице и шкрипу гума?!“

Сретеновић је зевао у мене с лажним чуђењем.

„Ма немој! Па шта си мислио, црни Ловре?! Да желе да се убију? А можда си и био у праву. Ако имају алтернативу да буду с тобом, боље им је да се баце под камион.“

„Е стварно“, почех озбиљно разљућен, „па шта онда ти радиш овде, да нећеш и ти да се бациш под камион?“

„Ма какви, човече! Дошао сам да ти јавим да у општини озбиљно разматрају да ти дају отказ. Кажу да си вишак. Ако је за утеху, ниси једини. Отпуштају овог месеца близу сто људи."

„Зашто!?", упитах на ивици суза. Ова вест ме је погодила равно у соларни плексус.

„Зашто!?", подругљиво понови Сретеновић. „Зато, Ловре, што им не ваљаш ни за курац. А и остали су ту негде, све мој до мога. Неће држава више да плаћа дембеле попут тебе. Дођеш у канцеларију, попијеш кафу, окачиш кишобран или мантил на чивилук и нема те до краја радног времена, а и тада чисто дођеш да угасиш компјутер..."

„Па добро", прекинух га, „како сам до сада ваљао? Ипак сам, ваљда, нешто и добро урадио..."

„Е па ниси", сад он мене прекиде. „Ниси, Ловре, само су татине и мамине колеге које су те запослиле постали плусквамперфекти које нико више не шљиви. Дошли су нови, паметнији, лепши, успешнији... Ти си зрео за контејнер."

„Па како ћу?", упитах сломљено. „Нисам ни близу какве пензије!"

„Пензија, ха-ха-ха!", насмеја се искрено и срдачно Сретеновић. „Види, они гилиптери на власти нису годинама уплаћивали вама, птичицама небеским, које нит' сејете, нит' жањете, а кљуцате, ни цвоњка у пензиони фонд! Имаш радни стаж као неки клинац који се запослио преко везе, и то прекјуче. Ха-ха-ха!"

„Е па не може то тако, мајковићу!", викнух, а сузе саме теку, не могу да их задржим.

„Може, може“, наслађује се Сретеновић, „може и мора! Џабе си лебац јео целог, добро не целог, али доообар део свог века, а сад, како сам кажеш, мајковићу, засуци, дедер, рукаве, па да те видимо, соколе!“

Стајао сам изгубљен пред расположеним Сретеновићем. Шта сада!? Туп бол у глави спречавао ме је да се, макар, измаштаном перспективом излаза из ове несреће избавим од црних мисли. Не умем ништа да радим, продаћу неке ствари, можда мало и узајмити, али шта даље?

Као да ми је читао мисли, Сретеновић настави:

„Има у центру за запошљавање један одличан програм. Сваког четвртка од један до три, држиш се за руке са другим полазницима радионице, жмуриш и мислиш позитивно! Релаксација до јаја! После се играте, као драмска секција у школи. Ти си као неки шеф, а неки испрдак попут тебе треба да глуми шоњу који тражи посао. Можеш ли то, уопште, да замислиш!? Ех, да! Имаш ли ти неки сиви? Радну биографију или нешто слично?“

Није сачекао да одговорим.

„Ма имаш, да не кажем шта! Твоја биографија би морала бити тако измаштана да би требало да је пише Жил Верн или неко са сличним даром за фантазирање!“

Сретеновић ме је черечио, слатко и свечано, као кад комадају ћурку у америчким филмовима.

„Уосталом, Ловре, овде си можда и несвесно започео нову каријеру. Саобраћајац! Или контролор наплате на паркингу. Јао, па то је дивно,

носићеш оне дебеле гуњеве са светлозеленом светлећом прегачом да те разликују од канте за смеће у мраку или по магли... Али не, не, драговићу мој, па и то су буџетски корисници. Има и у тим службама да наступи сеча!“

Ништа више није остало од мене. Само крпе меса које се мало мичу на ветру и ништа више.

„Ништа, Ловре. Ето, примарни сектор: земљорадња, сточарство, лов и риболов! Мораћеш да уловиш свој топли оброк! Нема ни *џипелцуга*. Да ловиш медведе, па да се обујеш и обучеш! Као трапер Блек Стена! Супер! Ej, одох ја, баш ми је било драго! Видимо се, Ловре!“

Сретеновић одлете у сивој, крутој путањи као мртав врабац испаљен из праћке. Бол у глави попусти, а пређашње расположење ми се поврати брзо и лако. Као да су моја девојка и њен момак овог часа прелетели преко улице. Још сам, чинило ми се, могао да осетим забринутост услед њиховог неопрезног преласка улице на необележеном месту.

У општини нису озбиљно разматрали било шта, па ни мој отказ. Проверио сам, уплаћују допринос уредно и на време. Довољно је било да назовем маму мобилним телефоном.

Ипак, после свега, требало би рећи људима да поштују саобраћајне прописе. У њиховом је инетересу!

Љубо Раденовић

Полиграф

Људске вредности су еволуирале и временом банкротирале. Генерално посрнуће ни њега није мимоишло. У вртлогу чудних догађаја, којекаквих грипова, криза, експанзије апотека и деформисаних годишњих доба, одлучио је да се склони у страну и придружи се немој, згроженој публици.

Одавно је утврдио: посрнули смо, пропали смо, најебаћемо. И шта је предузео због таквих констатација? Повукао се у себе, рвући се с песимизмом, који су други у њему годинама усађивали. Ван институција система, по мрачним завереничким ходницима земље, превентивно је признавао своју и указивао на туђу кривицу. Под утицајем фармацеутске индустрије држао је испразне монолошке говоре и познатом непријатељу са прве стране закона поручивао: „Размислите мало! Како ми ваша даља обећања и претње у оваквој ситуацији могу значити било шта, када ми није јасно коме их дајете и упућујете? Ви, творци туђинаца у мени, дугујете ми одговоре. Ко је човек који користи туђе идентитете јер сте његов уништили?

Какав је тај који се није снашао, чије сте проблеме ви снађени снашли? Да, баш тај, неспособни преварени човек, којем сте опљачкали и оно што сте му понудили, а понуђено му нисте предали, сада јавно признаје да је крив и захтева сопствену одговорност!“

Приметили су његово смркнуто лице. Реаговала је демократија. Из њеног центра издат је налог да се, статистике ради, открије мотив неуобичајеног јавног признавања кривице за непозната недела, која су изазвала отворени наступ једне гриже савести.

Није морао дуго да чека на њихов позив. За дивно чудо, успео је правовремено да се узбуди у скученом простору, у којем су га дочекали небаждарени испитивач, испитивачев саветник и флексибилни детектор. Ћутао је и размишљао о првом сексуалном искуству: она: *довиђења*; он: *али*; она: *или*; он: *није битно*; она: *да*; он: *али...*

Између њега и њих тињала је пријатна атмосфера, разумевање, толеранција и потпуно подразумевање, а онда је уследило прво опуштајуће питање:

Ко си ти?

Онај који покушава да спозна своје право биће и своју целовитост.

Онај?!

Да, онај, тако сте ме ви назвали. Сазнање ће ме спасити неуроза и зауставити даље душевно

цепање. Када се то догоди, лажни свет ме више неће интересовати, неће ме чинити неуротичним, престаће да ме излуђује. Више неће моћи да ме разједа понашање налик на представу, драму и глуму. У таквом стању радо бих удовољио вашим прохтевима и одговорио вам на питање ко сам, али бих се трудио да вас, као и до сада, и убудуће не примећујем. Ово вам је шанса да помогнете себи, да размишљате о мени и сазнате ко сте и ви. А дволични сте. Знате ви то боље од мене, као што знате да сам себи дозволио да кажем: не познајем себе. Ви то не смете. Ви морате да кажете: ми знамо све! Ваша незрела размишљања своде се на само једну ствар: ух, добро је, победили смо неурозе, постали смо систематични ми. То што сте у себи убили многа истинита лица, то вас не омета у инфантилном размишљању: морамо слушати, морају нас слушати! Постали сте безазлени, важнији од вас, а опасни по све оне друге који не одобравају вашу послушност. Ниште своји људи и вашу децу учићете да буду туђа. Говорите им како да се понашају, кога да поштују, са ким да се не друже. Чија правила ће поштовати? Ваша или туђа, или и једна и друга? Да ли говорим истину, макијавелисти? Стреле одапињете ради домета? Прескакали сте кад сте читали политички буквар?

Неозбиљан си?

Напорно је бити озбиљан. По природи сам природно неозбиљан. То ми најлакше иде од руке. Волим да се зајебавам. Има смисла зајебавати се. Опушта ме зајебавање. Мој став је јасан: без

10
2015

неозбиљности нема зајебавања, без зајебавања нема опуштања, без опуштања нема секса. Неозбиљност, зајебавање, опуштање и секс су у дивној узрочно-последичној вези. Да. Нарочито последичној. Добро се и тога сетих! Љубав искључиво треба водити с неозбиљним, опуштеним особама. Чему секс са озбиљном и намргођеном особом? Сексуална зајебанција између два озбиљна, смркнута лица не постоји ни de jure или, у преводу, закон га не предвиђа. А де факто? Могућ је! Могуће је и да озбиљни озбиљно уживају у сексу. Али не могу да замислим да их сексуална интелигенција заокупља у мери као нас неозбиљне. За разлику од нас неозбиљних, озбиљни људи прескачу приче о тој врсти интелигенције и уопште о зајебавању. На чудан начин откривају своју сексуалност. Билатерално и скривено се самозадовољавају. Билатерално?! Управо тако то раде озбиљни. Не размишљају о другима.

Куда си кренуо?

Свакодневно се крећем кроз неуморно време једносмерним животним правцем, падам, устајем и настављам, кад-кад поплочаним мермерним стазама и стазицама, кад-тад каљавим, све док се испред мене не препречи капија догађаја. Некад несвесно, некад свесно, дошетам или дотрчим до капије, ушетам или ускочим у двориште. У дворишту домаћина околности ме расплачу, насмеју, разбесне. Некад се задржим кратко, некад мало дуже?! И није тако! Увек се задржим тачно на време и на исти начин из њега уловим у другу временску зону, уочим испред

себе другу, нову стазу, а често мислима још увек корачам неком претходном, тешко савладивом. Неких се капија увек сећам, неких не. Дворишта ових којих се не сећам толико су мала да готово не крочим у њих, прескочим их. Изађем из једног дворишта, прескачем капијице и авлијице, не примећујем их настављајући даље кривудаво или праволинијски. И опет капија и опет двориште. Тако ћу до последње капије, а иза ње ко зна шта, а иза мене или нешто или ништа, мајушна или велика дворишта.

Каква су твоја очекивања?

Све у животу једноставно почиње, дешава се и очекивано се понавља до најситнијих детаља и простог завршетка. Толико је све предвидљиво и очекивано да лако, без напора заборавим, чак и свеприсутну наивност. И кише очекивано падају и увек их очекивано нестрпљиво дочекујем. Тако је било у првој, тако је и у овој другој, „крађој" половини живота. Оне падају, а ја, по ко зна који пут, загазио кроз њих, осуђен да изгубим још један кишобран, упорно понављајући: овај пут га не смем изгубити. Одбијам да приметим да кише нису суве, да не лебде, да су мокре и да падају. Идем улицом, замислим се, стрекнем, упитам се: где ми је кишобран? Погледам око себе. Празан тротоар. Погледам у леву руку – празна. Осетим да је у десној. Одахнем. Одмакнем неколико корака и сетим се како су добронамерни говорили кад неко изгуби кишобран: тако ће једног дана изгубити главу. А пролазили су, ту су, и долазиће тешки дани, пуни неразумевања. У њима ја, подложан и увек спреман

да обогатим наивност. Кроз те дане требало је да се жестоко посвађам са самим собом. Уместо тога, свађам се са данима. Не размишљајући о последицама, незахвално и брзо их истискујем из сећања: хвала вам на неразумевању; сутра ћу вам подробно објаснити какав сам баксуз у вашем кишовитом друштву био; због таквих као што сте ви изгубио сам много кишобрана и одлучио да вашим кишама више не верујем.

Ти прошли дани, иронични, као да хоће, као да покушавају да ме упозоре: ко зна, размисли мало, да ниси у нама губио кишобране, можда се никада не би сетио заборавности због које ћеш бити рањив цео живот.

Ако је веровати личној статистици, очекујем да ћу, захваљујући вашем постојању, наставити да киснем, а ако се преварим и даље вам будем веровао, ваше сунце ће ме грејати сваког дана, спржиће ме.

Какав је твој став?

Да не буде баш све по мом, нека нешто буде и по вашем. Нешто бих о песимизму, који ме умно задовољава осамнаест плус. А зашто баш о песимизму? Мишљења сам да је Макијавели у поклону узвишеном Лоренцу изоставио оптимизам као осећање и средство којим олош може манипулисати орочено превареним несрећницима, а на очекивано питање „шта је са надом“ ево и одговора: Пандора и њена шерпа, две су распуснице, прва радознала, друга зарђала. Нада је пропала кроз дно шерпе и ето, инфицирана рђом, усељена

туђом вољом у оптимисту, корозира га. Намеће му ишчекивање и одвраћа му пажњу од сата који откуцава касно у дану кроз који корача.

Увек говориш истину?

Уколико желите да поверујете мојим речима, најпре се упитајте о чему размишљам док вас гледам и како се осећам док вам се обраћам.

Остварен си?

Верујем да је упадљив успех привилегија неких мање надарених појединаца и мог тврдоглавог отпора да им будем конкуренција. Такав став оправдава тврдња једног од најуспешнијих да је победио најнеморалнијег страначког противника и да више нема квалитетног противкандидата.

Никада не грешиш?

Људи нису имуни на грешке. Рађају се као будале или током живота помисле да су паметни.

Твој однос према будалама?

Утемељен је у емотивној интелегенцији. Почива на емпатији.

Према лудацима?

Уколико су неспособни, заснива се на толеранцији.

Усамљен си?

Наглашено усамљен од свега. Арогантно усамљен. У чврстом агрегатном стању усамљености обузима ме и раздражљивост. Нервира ме свашта и скоро све, сем фотеље на расклапање, на којој сам у стању живот да преспавам. Њу волим. Односим се према њој као да је живо биће. Понекад је, поспан, кроз трепавице, сатима чежњиво и заљубљено гледам, потпирујући још више моје искрене емоције према њој, иако ме, сем празних загрљаја и повремених снова, ничим другим није угостила и удостојила. Упркос њеним телесним манама, смешкам јој се и говорим: „Офуцана лутко, срећа твоја што ниси жена и што ти је средња шипка обдарена, још страсније бих те волео". Не одговара. Равномерно ћути. Стрпљиво ме заводи. Ух, како то уме да ради! Толико о њој и њеном климаксу.

Спољашњи свет ме не интересује. И управо се питам: ко кога овде зајебава? Размишљам о томе да назовем неког од неусамљених да ми каже шта зна и да ли је чуо ко је протурио вест о мојој усамљености. Ко ме то друштвеном мрежом лови и вуче у свакодневни хаос?

Твоје мишљење о друштвеној мрежи?

Продужени сексуални однос два слова „хммм..." и „мххх...", који контролише јавни проводација.

Срећан си?

Не. Срећа не постоји. Доказ за то је чињеница да срећи, за разлику од несреће, место није

обезбеђено у сећању. Постоје тренуци у којима се осећамо срећним.

Шта мислиш о испитивачу?

Они који нису у врху увек су презрени од првог, другог, трећег... Други од првог, трећи од другог и од првог, а испитивач, ко беше он: кадар у позадини, резервни део?! Остало ће му објаснити саветник.

Жалићеш се ако будеш осуђен ?

Можда. О том плеоназму још нисам размишљао. Ако се будем жалио, урадићу то уз помоћ ***П****исменог* ***П****однеска у складу са писаним законом.*

Дејан Мак

Летовање на друштвеној мрежи

Лидија се не сећа када се последњи пут тако осећала. Не верује да ће још дуго издржати овако и, што је најгоре, не изгледа да ће се ова ситуација у скорије време променити. Исти су сви дани, исто је сваке године. Скоро све њене другарице су се одавно удале, одавно имају децу. Оне ће одмах рећи да је незадовољна због тога што још увек није успела да се оствари у породици или да нађе свој породични мир. Не ради се о томе, иако зна да је многи сажаљевају управо због тога. Пријатељице њене мајке јој упућују онај поглед који говори: шта више чекаш, време ти је. Не криви их. Сигурна је да би јој и мајка, да је којим случајем жива, исто говорила и то не само погледом. Сећа се да јој је, још док је била мала, причала да је основна улога жене да изроди, баш је ту реч употребила, децу и да ужива са породицом. Маторој то очигледно никад није пошло за руком, јер ју је мушкарац њеног живота оставио чим је чуо да је остала трудна.

Данас, у изнајмљеном стану, понекад погледа старе фотографије. Некада, али веома ретко, буде јој жао што нема ниједну заједничку фотографију с мајком. Ни док је била сасвим мала, није волела да се слика. Њена се фотографија никада није нашла на таблоу, она се никада на прославама годишњице матуре није нашла на фотографији са својим друговима из разреда. У почетку су је многи, пре свега Радмила и Весна, њене најбоље другарице, покушавали наговорити да се слика бар са њима, али је она то упорно одбијала. Често је сама покушавала да нађе разлог своје несреће. Бринула је да би се њено психичко стање могло погоршати. Сећа се како јој је мајка давно говорила о неким женама из породице које су патиле од депресије и чије се стање са годинама погоршавало. Није желела да заврши као оне. У следећем моменту Лидија помисли да је мајка можда измислила све те приче и ту се осети, на кратко, мало боље. Онда је посматрала са терасе како сунце, са друге стране града, залази и помисли да зна у чему је проблем и шта је заправо узрок њеног психичког стања. Насмејала се у том тренутку. Да ли је могуће? Зар није све више него јасно од самог почетка? Наравно, проблем је у новцу, односно у његовом хроничном недостатку већ годинама. Као дипломирани правник, који ради у осигуравајућем друштву, има тек толико да плати кирију и покрије основне трошкове. И није то тако чудно. „Мислим“, говорила је себи, „страшно јесте, али није чудно“. Зар не живи већина људи у овој земљи управо тако? Море јој недостаје, закључила је док је улазила у собу. Море, летовање. Узе цигарете са стола, запали и поново изађе на терасу. Сунце се спремало

да зађе, а она повуче густи дим плавог беста. „То ми треба“, рекла је гласно. Мир, одмор. Далеко од овог града. „Пусти снови“, помисли. Тога није било претходних година, неће бити ни ове, а по свему судећи летовање ће изостати и наредних година. „Јебем ти живот!“, опсова Лидија гласно. Да ли су можда исправно поступиле оне које су се на време удале па им сада мужеви зарађују, упитала се. Ипак, то има своју цену: деца, усране пелене, није то за њу. Пролетела је кроз старе фотографије. Допала јој се чињеница да путује кроз сопствену прошлост, али да у њој не види саму себе. Забављала ју је мисао да је присутна у сваком времену, у прошлом, садашњем и будућем, али увек невидљива и нечујна попут каквог духа, попут немог сведока туђих живота. Волела је да шкљоца маминим апаратом, али да објектив буде уперен у њу, то никако. Радмила и Весна су на мору. И то баш сад, док Лидија седи на тераси, оне испијају капућино у неком кафићу у Мармарису. Позвале су и њу. Рекла им је да има много посла и да не може да иде. Добро, себи бар може да призна да је новац једини прави разлог, а уз то мрзи и чињеницу да њих две никуда не иду без породице. Она два досадна идиота с одвратним пивским стомацима и размажена деца, какав би то годишњи одмор био? Нека, хвала. Друштвене мреже су јој, у међувремену, постале нова занимација. Допало јој се да завирује у туђе животе. Понекад би се упитала да ли апликација *Ко ти гледа профил* стварно функционише. Није се претерано разумела у све то. Није волела да људи знају кад и колико често посећује њихове профиле. Оно што је некад у граду био кибицфенстер сада је *Фејсбук*. Кибицуј са безбедне дистанце, до миле

?
?
11
2015

воље, кроз виртуелни прозор који је измислио неки амерички клинац. Лидијина страница била је специфична по томе што није имала профилну слику. Ипак, када ју је отворила пре неколико година, изостала су питања пријатеља: *Зашто не ставиш профилну?* и коментари у стилу: *Хајде да те видимо*, и слично. Њени пријатељи, знајући за њен ирационални страх од објектива, били су срећни што се уопште појавила на друштвеној мрежи. Лидија, после свих година, ни сама не зна који је узрок тог страха. Некад јој се чинило да апарат има ту моћ да засече њену душу попут оштрог сечива на даљину који се активира оним грозним *шкљоц*, и да тада сви могу видети тамну слузаву течност која цури из ње, негде у пределу грудног коша. Како год, све је више времена проводила у виртуелном свету. Није имала проблем да било кога позове за пријатеља. Неки од њих били су јој стари другови, рођаци, неки само познаници, колеге, неке једва да је и познавала. Редовно је свима честитала рођендан преко мреже. Веровала је да тиме чини да се други на тренутак осете добро. У последње време, чим би се улоговала на свој профил, вињала би све више слика са летовања. Сви ти насмејани људи. Сва та места која у животу никада неће видети. Где и шта сви ти људи раде? Како је могуће да сви осим ње, али баш сви, могу приуштити летовање? Ужас. Турска, Грчка, Египат, Тунис... Ено га и Миленковић. Провео је викенд са супругом у Прагу. Како се само кези на Карловом мосту. У гимназији није имао пас за шта да га уједе, а види га сад. Наредним кликом нашла се на профилу рођене сестре. Да, Иване. Она је сасвим друга прича. Или прва, пошто је старија. Данас зна да је, за разлику од ње, па-

метно поступила. Као дипломирани дизајнер отишла је у Америку са дечком. Убрзо су се венчали. Данас живе на Менхетну. Он је одувек желео да постане јапи. Ради у *Bank of America*, испунила му се жеља. Ивана држи креативне радионице на Институту за савремену европску уметност негде у Сохоу. Она као да никад није ни била део ове породице, од почетка осуђене на пропаст. А и шта би ту радила? Њен таленат би у овој земљи свакако пропао. Ма да, паметно је поступила. Њих двоје воле да путују, а и може им се. Били су у Грчкој прошлог лета. Не може се рећи да су у добрим односима. Никада нису ни биле. Пре много година, поцепала је све њене породичне слике, након једне дечје свађе. Понекад јој падне на памет да је то урадила само из љубоморе. Ивана је увек била храбрија. Усуђивала се да стане пред објектив. Тог часа, скачући помало нервозно са једног *Фејсбук* профила на други, паде јој на памет савршена идеја. Наравно, није могла добити потврду од било ког другог да је идеја савршена, јер је била сама, али је сигурна да се ничег бољег није могла сетити. Све је тако просто. Кликнуће на неку локацију, било коју. Нека буде Грчка. Халкидики, Ситонија, Сарти. Софтвер региструје да се корисник налази на означеном месту. „Одлично!“, насмеја се задовољно. „Како могу знати да сам заправо овде, а не у Грчкој?“ Ово је ново доба. Заиста се догодило само оно што се догоди на друштвеној мрежи. Стварност је одиста постала виртуелна. Оно за шта смо до скоро веровали да је реалност није ништа друго до обична лаж, илузија, извор свих наших фрустрација. После једног клика, на њеној страници појави се следеће:

Лидија is in Sarti, Greece – *feeling happy*

Седела је непомично неколико тренутака за рачунаром и гледала у своју најновију објаву. Поновила је на глас: „Лидија је у Сартију, осећа се срећном“. Допало јој се како то звучи. Зурећи у текст, примети промену. Подигнут малени палац поручи јој да се њена објава некоме свиђа. Петар Миленковић, друг из гимназије. Сада и други знају да је на летовању. Како јој је само пријао тај осећај. После Миленковића, у наредних пола сата, више од десет људи је лајковало објаву. „Како се само све лепо поклопило“, помисли Лидија. Од понедељка је на одмору, никоме није говорила да остаје у граду, да ће време углавном провести сама у изнајмљеном стану, што се испоставило као исправно. Самим тим, сви ће поверовати да је отишла на летовање у Грчку. Извор задовољства не представља само време које се проведе на мору. Сунце, вода, цеђено воће, није то битно. Осим тога, траје сувише кратко. Изгледа да задовољство постаје потпуније тек када за њега сазнају други. Почела је да ужива у новој улози сајбер путника. Запитала се како је могуће да јој то раније није пало на памет. Ивана је прошле године била с мужем на летовању баш на Ситонији. Није случајно да је управо то место обележила као своју нову локацију. Дакле, Ивана има отворен *Фејсбук* профил, има свега неколико пријатеља, и од тога немају ниједног заједничког. Зашто је то битно? Она не качи своје фотографије. Не воли то да чини. Ипак, више од стотину фотографија из Грчке оставила је баш на њеном УСБ-у док их је пребацивала прошле године кад су на кратко после одмора

дошли да је посете. Тако увек бива. Откад је мама умрла, виђају се једном у две године. Она сматра да је ред да дође из Америке да види млађу сестру. Лидију не занимају све те јапијевске приче о успеху. План је следећи: најпре, онемогућиће Ивани да види објаве на њеном профилу. Било би свакако превише сумњиво да је одјави из своје групе пријатеља. Добра ствар је што Ивана веома ретко отвара своју *Фејсбук* страницу, можда једном у два месеца. До тада ће слике моћи да уклони са свог профила. Циљ ће тада већ бити остварен и после више неће бити важно. Узела је УСБ и направила избор лепих предела, старих камених кућа, плажа, свитања изнад Атоса. Следећег дана на њеном профилу искочи следеће:

Уживам у обиласку прелепе Ситоније – feeling excited

Убрзо су уследиле нове локације. Неос Мармарас, плажа Каламитси, Вурвуру. Објавила је фотографију заласка сунца у Торонију. Пажљиво је бирала оне на којима није било сестре и зета, а *Википедија* је одличан извор информација у случају да затреба. Испод објава и фотографија, ускоро се појавише и први лајкови и коментари:

Радмила Митровић: Драга, дивно што си коначно одлучила да кренеш на одмор.

Весна Јелић: Уживај! Ситонија је предивна. Били смо прошле године.

Лидија Стошић: Хвала! Супер је, време је предивно. Баш ми је ово било потребно.

Размишљала је да ли да кликне на објави. Зашто да не? Коначно, баш јој је ово и било потребно. Следећег јутра попила је кафу у соби. Ролетне беху спуштене. Тек је мало сунчевих зрака успело да се пробије кроз мајушне отворе и остави трагове на њеном голом телу у виду светлећих цртица и тачака попут светлосне морзеове азбуке на њеним грудима и бутинама. Ролетне су морале читавог дана остати спуштене. Зар то не чине сви када оду на одмор? Телефон је двапут зазвонио, али се није јавила. Мало касније неко закуца на врата. Није битно ко је. Лидија наредних десет дана није код куће. Сваког дана постављала би неколико нових фотографија. Нико ништа није посумњао. Тек понеко, од нових контаката, оставио би коментар у виду питања зашто је нема на сликама. Армија старих пријатеља, на челу са Весном и Радмилом, одмах би се заштитнички огласила да се таква питања Лидији не постављају. Сећала се добро Иваниних утисака из Грчке и у коментарима их је износила као своје: Обавезно пробајте ораду на плажи ако се будете нашли на Ситонији. Јако је укусна!

Дани су пролазили, а Лидија се сродила с мраком дневне собе. Водила је рачуна да ништа не објављује између десет сати преподне до шест поподне, јер је у то време на плажи. Водила је рачуна о свему. „Одмор полако пролази“, рече себи једне вечери. Повукла је дим цигарете. У соби је било загушљиво.

Нажалост, сутра се завршава ово предивно летовање – feeling sad

Ипак, овај статус одлучи да не објави. Зашто би било ко знао да се осећа тужно? Лидија се упути ка спаваћој соби. Температура унутра била је скоро тридесет степени. Било јој је врућe. У изнајмљеном стану нема климе. И да је има, ових дана никог нема, а ако никог нема, ни клима се не укључује. Није одмах могла да заспи од врућине. Окрете се на бок и неколико тренутака остаде у том положају. Њено ознојено тело лепило се за постељину. Потом се окрете на леђа, удахну дубоко, па испусти ваздух. Онда још једном замисли себе као лелујаву приказу која се стапа са позадином неусликаних фотографија и након те мисли лагано утону у сан.

Павле Јозић

Затворено писмо

Затворено писмо председнику Републике

Уважени и многопоштовани г. председниче,

Обраћам Вам се овим путем, с најискреније убеђењем да сте једина индивидуа у чијој је моћи да реши мој новонастали проблем. Имам двадесет шест година, факултетску диплому на зиду, бабу, девојку и пса. Лични сукоби са представницима локалних власти, због принципијелних неслагања, донели су ми онолике проблеме. С тим у вези, изродио се највећи њихов број баш због првог човека варошице у којој живим. Ту је, пре свега, незапосленост. Но, то што мучи скоро сваког грађанина Србије, не стављам у први план. Ипак, помињем, јер представља чињеницу. Мојој баби страшно смета та чињеница. Наравно, смета јој највише из разлога тог што је, иако у поодмаклим годинама, савршено свесна да не радим, јер је то „жеља“ првог човека варошице. Оног с којим сам у сукобу. Морам да напоменем да је та моја баба,

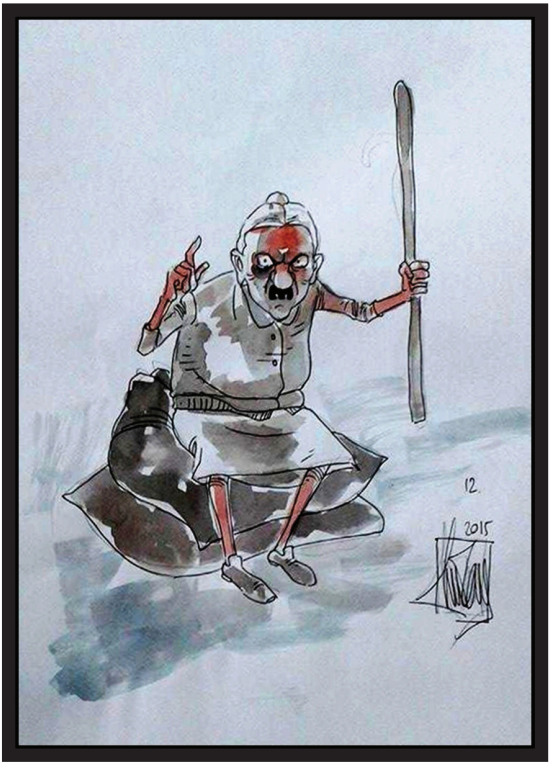
12.
2015

иначе мајка моје мајке, толико спремна да за своју унучад и крвцу пролије, да је бившег дечка моје сестре најпре месецима сачекивала на његовој редовној путањи, са сакривеном дрвеном варјачом у торби, због основане сумње да је он, бивши дечко, физички малтретирао моју сестру, па га је, у налету беса, једног преподнева, угледавши га на аутобуском стајалишту, физички напала голим рукама, не стигавши да се лати варјаче, и снажно га забијајући у конструкцију ниске надстрешнице над стајалиштем, па и шамарајући га – према изјавама сведока – барем пет минута. То је било док се сестра није преселила на Нови Зеланд, те тако баба сад само о мени брине.

Носилац часног звања удовице трећег реда, у ретким трнуцима када себи допусти релаксацију, баба то чини пред новим телевизором, који сам јој купио од новца добијеног на кладионици, после меча између Бразила и Немачке. Мислио сам: ђаво га донео, нека га ђаво и однесе. Новац, на њега мислим. Ту настаје још један, мада решив проблем. Она обожава да гледа програм локалних телевизија, а има их свега две. Дивни примери објективног новинарства, новинарске етике и уређивачке политике довели су та два у најужи избор канала уз које се моја баба релаксира. Међутим, у последње време, све чешће се тамо појављује друга страна у сукобу, горепоменути „први човек“, а то утиче на бабино, и иначе пољуљано, здравље. Ја Вама не могу да опишем те призоре кидисања, шекспировских монолога и излива мржње током појављивања „првог човека“. И нема начина да јој објасним ко то, у њеној свести, треба да буде први човек. У за-

висности од трајања прилога, плус-минус пола сата пре и после, баба није способна да се умири. На страну то што прилози трају или сат времена, или су краћи, али се емитују током целог дана.

У циљу очувања бакиног здравља, а ради спречавања наглих скокова крвног притиска и катаклизмичких осцилација нивоа шећера у крви, био сам приморан да канале „блокирам", под изговором да је кабловски оператер суспендовао уговоре о преносу програма та два емитера, због неисплаћених рачуна. Међутим, пре неколико дана, због прегледа са којег је требало послати извештај комисији после бабине молбе за повећање пензије, приликом посете лекару, психијатру, иначе једном од најбољих пријатеља бабиног трећег покојног супруга, баба се пожалила на мене, рекавши да сам, под притиском представника локалних власти, прешао на њихову страну, а да на то сумња зато што сам у последње време, од како нема локалних канала, све чешће ван куће. Будући да сам струком везан за рад и функционисање медија, њена је претпоставка да сам почео да радим како бих изгладио ствар између емитера и кабловског оператера. Заузврат, наводно, примам плату, а моју потребу да се осамосталим, баба посматра кроз призму нашег разговора о мојим намерама да се женим.

Наравно да је неупутно помињати детаље разговора између бабиног психијатра и мене, после његовог предлога баби да са мном мало поприча, и наравно да смо нас двојица рашчистили да од мог запослења у једној од локалних телевизија нема ништа, али, док се баба свом психијатру јадала и поверавала, све је чула медицинска сестра са одељења

за хирургију Опште болнице. Она је дошла да ушије психијатров палац, јер га је овај посекао о окрњени дрикер шлајпика, вадећи га да у њега стави новац који му је баба дала да мало накити извештај за слање комисији.

Трећи, покојни супруг моје бабе био је гробар. Иако нисам ни у каквом сродству с њим, импонује ми што је био део свих нас из породице, јер је један од ретких људи, који је и после смрти остао на добром гласу у варошици. Напоменућу и да сам касније видео да је рођена тетка по мајци моје девојке, једна од две ћерке рођеног брата покојног гробара, иначе медицинска сестра, савршено ушила психијатров палац, али сам, још мало касније, такође чуо и да је, за време породичног ручка, та иста медицинска сестра, тетка моје девојке, свом зету, и зету рођеног брата покојног гробара и оцу моје девојке, који ме – рећи ћу тек онако – дотад органски није подносио због политичких размимоилажења, рекла шта је чула ушивајући психијатров палац.

Мени је, искрен да будем, идеја о женидби падала на памет. Нећу да грешим душу. Али, већ јуче, потпуно изненада, без мог и знања моје девојке, њен господин отац је објавио да му се: „... ћерка удаје за исправног младића, који је, истина, био на кривом путу, али се уразумио“. Господин отац мисли да сам коначно пришао правој политичкој страни и да је, као награду за моје уразумљивање, спреман да финансира свадбу, изградњу куће и куповину намештаја.

Господине председниче, ја више немам куд. Знам да Вас не могу молити да уразумите девојчиног оца, иако припадате истој политичкој

опцији. Свакако, за мене је љубав изнад свега, а ову девојку волим свим срцем.

С тога Вас, овим затвореним писмом у виду позивнице за венчање, молим и да ми помогнете у вези са псом, којег сам поменуо на почетку. Моја девојка га уопште не воли, и нема шансе да настави живот с нама. Ради се о немачком овчару, старом четири године. Зове се Амброз. Име је добио у знак сећања на мог рођеног деду, кога никад нисам упознао, а баба ми је толико говорила о њему. Међутим, она каже да ће и њој бити ужасно тешко да остане са псом, јер толико тога има заједничког са покојним деком да то не може да поднесе сама.

Надам се да ћете смоћи снаге да нешто предузмете у вези с Амброзом. Срдачно Вас поздрављам!

Валентина Златановић Марковић

Срећа у тоалет папиру

Да, има истине да мале обичне ствари могу да усреће човека. Ко би могао да замисли да је неописива и несагледива срећа садржана у чињеници да поново на зиду школског тоалета виси ролна меког тоалет папира! Да ми је неко причао, не бих му веровао. Али, доживео сам, делио с осталим запосленима срећу тог посебног и величанственог дана.

Каже наш народ да нема веће несреће него имати па немати. Сто посто тачно! Била су некада срећна времена, имало се пара, није било блокаде, људи су били задовољни, срећни, дружили се... Било је тоалет папира, није се ту много мудровало, нормално је било да се има. Неће, ваљда, свако од куће доносити и са собом цео дан на послу носати тоалет папир по ходницима и канцеларијама?! Некултурно је да вире листови папира из торбе, да испадају са фасциклама и припремама, са оловкама и вежбама... Водило се рачуна некада о свему, знао се ред.

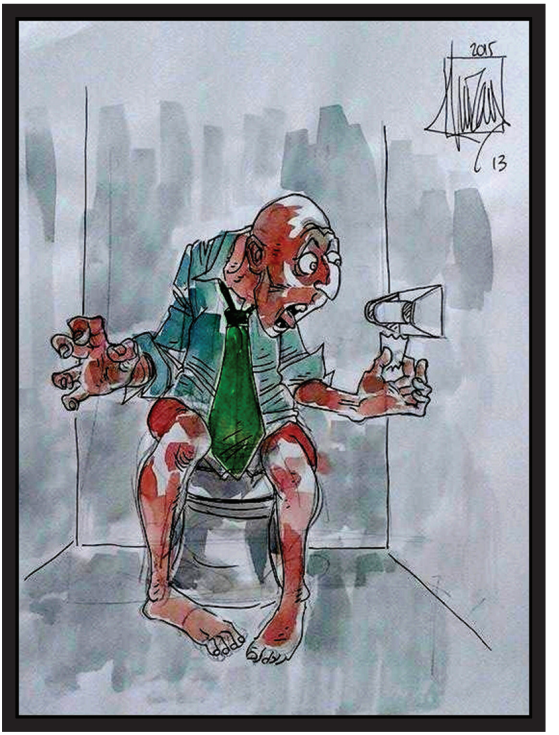
2015
13

Ево, на пример, у нашој школи је некада све било како треба. Људи су се поздрављали осмехом, руковали су се, радовали се једни другима. У канцеларији се играо шах, слушала музика, видела су се насмејана лица. Волели смо заједничке излете, прославе, летовања, свадбе, весеља. И у најтежим тренуцима смо били једни другима подршка.

Сада су времена другачија. Све се променило, неко би рекао – пореметило.

Није моје да исправљам криве Дрине, али ме душа заболи кад видим да млада колегиница, можда и лепа, релативно је то, уђе у канцеларију и не проговара ништа. Ни „Помози Бог!“, ни „Добар дан!“. Када сам уочио ту појаву први пут, пре десетак година, сажалио сам се. Помислио сам да девојка има озбиљних проблема. То је, онда, био изузетак. То су били усамљени случајеви. Данас су усамљени они који се насмеју и топло вас поздраве. Данас важи правило да у школски простор треба да уђете намрштени, мрзовољни, замишљени, одсутни, хладни, да не примећујете људе око себе, ни ученике, ни колеге, ни родитеље, ни помоћне раднике. Ако вас неко прекида док испијате своју кафицу или се бавите администрацијом, тим важним високоумним послом, треба да се избечите на њега. Знате, поглед без речи. Поглед који све говори. А тај неко, по правилу неписаном, треба да разуме да је погрешио тренутак и да убудуће не треба да га се тиче оно што нема везе с њим. Уосталом, како неко може бити добар просветни радник ако своје време, предвиђено планом и програмом за тишину и размишљање, потроши на необавезно ћаскање с колегама или на, не дај Боже, јављање ученицима, колегама и осталим лицима по школским

ходницима и учионицама! Дошло би до расула у просвети! А толико смо времена провели на разним едукацијама да достигнемо овај степен савршенства! Напредовали смо у просвећивању себе и ученика толико да уопште није потребно да говоримо и да се гледамо, да причамо и да се дружимо. Довољно је само да пишемо, уредно попуњавамо обрасце, формуларе, да шаљемо имејлове. То је нови начин комуникације. Ко је против тога, тај је против система и зна се где је његово место, а ови други су омиљени. Систем воли такве раднике, ове омиљене, уклопљиве. Они могу бити послужени кафом у канцеларији директора и исту попити са директором. Они као награду добијају најбоља одељења и стичу право да у одређеним ситуацијама истакну себе као савесне, самосвесне и одговорне разредне старешине који од ученика управо праве овакве људе – самосвесне, савесне и одговорне људе, а такви људи су будућност ове земље! Ови омиљени, уклопљиви, снисходљиви, брижни, савитљиви... Они нису реаговали на чињеницу да нема тоалет папира. Они су били СВЕСНИ да је време тешко, да је блокада учинила своје. Они су били и САВЕСНИ, па су уредно носили марамице, папир, салвете у својим торбама. Зато је за њих појава тоалет папира била поздрављена благим осмехом, а за оне друге је то био културни шок! Е мора бити да су и ови, не они, били срећни, него су научени да своје емоције контролишу.

У колективу су, кад већ поменух, и они други, што све коментаришу гласно. Они нису едуковани на прави начин... Знате, то вам дође као она прича да неко није ишао у редовну школу него је завршио вечерњу. Таква је ситуација с њима. Изоставили су

лекцију о контролисању емоција. Они тако упадљиво све примећују да просто човеку буде непријатно. Рецимо, они примете када неко прича и из уста му испада храна. Они примете када неко злоупотребљава службени телефон, када неко уопште не дође у школу а упише часове као да их је држао, када професор цео час чита новине у канцеларији, а његови ђаци седе на клупици у школском дворишту... Баш се и сам чудим, одакле њима право да коментаришу ове уобичајене појаве! Они, такође, што је по данашњим мерилима окарактерисано као велики недостатак и потпуно против европских идеја којима тежимо, примете када је некоме потребна помоћ, они могу и на крај света за опште добро, они су спремни на жртву за истину ... Али, то данас не значи ништа, чак могу имати штете, јер знамо да не треба бацати бисере пред свиње. Данас се цене друге вредности. Као да ме неки унутрашњи глас опомиње и подсећа да је мали број оних који ходају правим путем, да су рајска врата уска, да је зло на себе узело маску доброте и да се тешко препознаје. Зато се питам ко је овде жртва а ко тиранин, коме је потребна помоћ, ко кога обмањује... Већ сте приметили да ту има и ових и оних и наших и туђих... Озбиљан проблем је што врло често човек не зна ни сам где припада... А бити на средини није препоручљиво, ту је клизаво и врло опасно. Некада су баш ти на средини балансирали, одржавали равнотежу, али сада је другачије, променила су се времена... Сада је потребно да се јавно декларишеш, а у суштини можеш бити потпуно у супротности с јавним избором... То се некад звало лицемерје. Ово доба, дакле, нуди велике и бескрајне могућности... Зар нисмо желели потпуну слободу?

Било како било, подела ће увек бити, то су, кажу, фазе, то ће проћи... Мене је обрадовало то што смо се коначно, после толико времена, опет сви окупили око једне идеје, око једне мисли... Не, није за потцењивање то што је тоалет папир у питању... Молим вас, није то битно... Битна је заједница, дух заједништва који се осећао тог дана. Пазите... Све је тога дана било у другом плану, планови, припреме, допунска, угледни часови, проблеми с изостанцима, размаженим ученицима, амбициозним родитељима. Све... Чак нико не помиње ни да је хладно, да је грејање лоше, чак нико не примећује да сви седимо у јакнама, капутима, бундама, цвокоћемо зубима, кијамо, пијемо чај или кафу. Нико тога дана није ни о чему причао, сем о тоалет папиру! Знате ли ви колико је важно то што смо коначно нашли тему и почели поново да причамо? Важно је то што смо сви имали смешак, што су нам лица зрачила задовољством, испуњеношћу, оптимизмом... Свако ко је дошао из тоалета обавезно је коментарисао: „Замислите, има папира!“ или „О како је сада лепо, као некад!“ или „Људи, поново имамо тоалет папир!“ Све би, баш све, било у потпуној хармонији, да није било и оних... Они су, наравно, на свој начин, коментарисали, са благом иронијом у гласу: „Људи, шта ово треба да значи?! Тоалет папир у нашем тоалету! Не могу да верујем! Да л’ то долази нека инспекција?“ И они имају смешак, иронија није променила атмосферу. Чак делује и забавније... Замислите да сви мислимо исто! То не би имало смисла. Овако, ми се допуњујемо, сазревамо... Ми напредујемо, полако, али сигурно...

Наравно, није толико страшно то што се коментарише и примећује тоалет папир. Мене брине то што људи постају тако ситничави и задрти. И највећу срећу, највећу радост, може да поквари једна задрта особа, својим чак добронамерним коментаром или примедбом. То се десило и нама тог величанственог дана. Наиме, изашла је колегиница из тоалета, свеже нашминкана, срећена, чистих и мирисних руку, и рече нешто што јој није никако пристајало. Знате ону причу о речима, реч, то си ти... Тако, она рече реч: „Кад су већ набављали папир за тоалет, могли су купити бели. Овај розе је баш безвезе!“ Замислите такву ситничавост и дрскост! Као да је то битно!? Папир је папир! Розе, бели, жути, са пчелицама, пилићима, двослојни, трослојни... Ма, ситничавост, потпуна... Тек да вам упропасти осећај узвишености!

Затвори се наша срећа, прекиде се нит у причи, ми се сви замислисмо над тим проблемом набавке папира. Неко чак у мислима оде до тога да неко не воли просветне раднике и да им се свети, до тога да нам је неко намерно подметнуо неквалитетан штетан папир и ужива у нашем – благом умирању. То је систематско уништавање интелигенције! Уздрхтах од те ужасне идеје!

После неког времена, појави се и бели папир у тоалету. Мало затим, појавише се убруси за руке и сапуни у свим учионицама... Да ли то значи да нам неко жели... Не, превише је очигледно. Боже, шта све човеку падне на ум?! Кад би се само човек одважио да се сусретне са собом, све би било лакше...

До тада, човек, вечита сумњалица, у свакоме и свему може видети зло, сем у себи самоме.

Мирјана Ојданић Драгаш

Случајно темпирана освета

Госпођа Анђелија Остојић ушла је са својих сто шест килограма и педесет шест година у доста напоран климакс. Колена су је болела више од осталих зглобова, који су се такође потрудили да јој прилично закомпликују живот. Срећом, госпа Анђа је свој живот и животе својих ближњих посветила милој себи, па су се, сходно томе, сви интензивно трудили да јој свакодневне муке олакшају и ублаже. Под „сви“ се подразумевају само један муж, с којим је на почетку ове приче већ лепих тридесет осам година у браку, и једна кћерка, круна тога брака, стара тридесет и седам година у датом часу... Живот те мале породице, из које се кћи евакуисала у својој деветнаестој години, отишавши на факултет и не вративши се кући, што је ваљда разумљиво, био је увек приоритетно посвећен пуној срећи и здрављу госпође Ангелине, како је волела да је зову.

Није, наравно, било говора о томе да се Анђелији, ни под разно, дискретно, као евентуална

отежавајућа околност или не дај боже узрок њених проблема, помене килажа или још горе зуби који јој се беху искрзали до корена, али је корење, нажалост, остало, што је могло узроковати упалу зглобова или реуму. Кћи јој је, кад би лети и о празницима долазила, шила за сваки зубић по једну нову хаљину или сукњу, правила јој фризуру, а затим је водила код зубара где ју је држала за руку док јој је познати дентист и шлагермајстор вадио корен и певао лаке ноте. Госпа се, наиме, страшно плашила зубара, а једина прилика када је тамо отишла својевољно и храбро десила се прадавне 1950, кад беше решила да навуче златну круницу на здраву двојку горе десно. Приклонила се, наиме, тадашњој моди. Није јасно како то да је у сврху моде брушење здравог зуба није плашило, а да у сврху здравља није могла издржати много мање брушење ни поправку, па су јој сви зуби сасвим пропали. Мада су пре тога, и пре оне златне двојке, збиља били као бисери. Ситни, бели бисери, кратког века. Довољно да се одлично уда за дивнога човека, који ће је обожавати до краја свога живота.

Времешни супруг, чији су дијабетес и бронхијална астма били ништа према госпа Анђиним боловима у зглобовима, уредно ју је масирао сваке вечери и финансирао бројне креме и масти којима ју је мазао, те ароматична блата што јој је, угрејана, наносио на болна места. Колико је тих зглобова на људскоме телу, нико не зна док га не заболе... Или док не заболе његову лепшу половину...

Или милу мајку!

Ништа није помагало, барем није довољно помагало. Онда је гђа Анђа негде чула или прочитала

да треба набавити природну лозовачу од много гради (значи баш јаку!), сунути је у дубок лавор или сличан суд и у њему држати ноге док те врућ зној не облије. Обишао је господин друг муж, што колима, што бициклом, целу Барању и пола Славоније и, наравно, читав градић О. у коме су живели, да би нашао адекватну лозовачу, па ју је, наравно, и нашао. Купио је два оплетена балончета, неких десетак литара. С њима је гђа Анђа почела своју интензивну и бизарну антиреуматску или већ антинечега куру, отприлике лепе две године пре него што је отпочео грађански рат који ће део становништва сматрати ослобођењем, други део отцепљењем, а део пак повампирењем фашизма и – сви ће бити делом у праву. Куру је гђа Анђа спроводила три лета, јер се лети једино и могу држати ноге до изнад глежњева у хладној ракији док те врући зној не облије, све док није почео поменути браотубилачки фајт... Друг супруг се пред само дизање крваве завесе повукао у вечна ловишта, одбивши да доживи још један гадан историјски тренутак, доста му је био светски рат, из кога је ономад изашао као победник. Због чега се гђа Анђа озбиљно наљутила на њега, тј. не због победе у Великом, него због бежаније из Малог рата, али му није могла ништа јер постаде недоступан...

Од беса и туге поново се вратила на сто шест килограма, мада је недавно успела да скине скоро десет. Своју лозовача-антиреуматску куру ипак је уредно држала, као што је уредно ракију враћала у петолитарске оплетене балоне који су стајали у предсобљанском плакару за ципеле како не би били побркани са ракијама за пиће. Истина, зглобови су

14.
2015

је и даље болели, али јој зато стопала нису уопште више смрдела, што је некада било неподношљиво, али нико није смео да јој каже, прала је ноге по три-пут дневно, а ипак... Дочим, после лозове куре ништа! Као бебеће!

Затим су се, баш као што је покојни друг супруг предвидео, појавили тешки митраљези на крову Суда преко пута њихове куће, па на Централ-ној пошти ушрех, ту одмах преко раскрснице, и нај-зад, на пешачком мосту за Барању, неколико стотина метара на север, иза леђа њиховог стана... Ако стан уопште има леђа...

Анђелија је кћерки телефоном објаснила да је све то наша милиција („Чија наша, побогу мама?!“), и ова је, све са својом петогодишњом ћер-кицом, послушно пристигла оцу на годишњи помен! Аутобусом, који су заустављали и за којим су рафално пуцали, са своје преко цесте препре-чене камионске барикаде, терористи-ослободиоци (како за кога), добровољни пси рата, то јест цивили са панчовиљанским реденицима преко јуначких груди, вијетнамским марамама око тупавог чела и заставом познатом из Великог рата, али са су-протне линије фронта! Супротне од оне која је по-бедила у Другом светском рату. (Иста таква застава висила је и на капији логора у коме је гђа Анђа провела један гадан део Светске Отимачине.) После барикада, аутобус, којим четири и по дече-није касније путоваху Анђина једина кћер и унука, прошао је кроз неколико празних села. У центру сваког села беше друга застава и сваку је заставу чувала нека другачија војска. С петокракама, ор-ловима, црвене, зелене, коцкасте црвено-беле... А

испод свих боја-крпа, до зуба наоружани мушкарци. Истим оружјем! Кћерки госпе Анђелије следила би се крв у жилама да није морала остати присебна зарад своје петогодишње јединице, која се гласно чудила зашто нигде никога нема... Осим ових намргођених чика... А где су жене и деца? Да не беше тако испражњен од људи и напуњен женским страхом, стрепњом и мучнином, био би то један красан сунчан мајски дан...

На гробље, сутрадан, нису могле изаћи, јер су град блокирали тенкови, а тенкове аутомобили. Од полуделих аутомобилских сирена и тенковских мотора није се чуо сопствени јаук. Комшиница, братске националности, свако мало је утрчавала у госпа Анђелин стан са паничном реченицом: „Бежите, поклаће вас ноћас!“ Зато су оне (Анђа, кћерка и унука) сутрадан ухватиле аутобус, проглашен последњим како би му скочила цена, за бившу братску републику где је у бившој заједничкој престоници живела и радила госпа Анђина кћер. Госпа Анђа одбила је да понесе више од једног пара гаћа и личну карту, пошто су све то глупости које ће наша војска и милиција средити док кажеш кекс! Као што су средиле 1941. кад је она била девојчица, чега се могла сећати.

Тако је госпа Анжелика дошла код кћери на пар дана и остала пар деценија. Сместила се у њиховој гарсоњери на једини нормалан кауч, док су кћи и унука, као млађе и здравије, спавале на неким фотељама што су се увече простирале по поду. Тврдећи да им чини услугу, пошто је кауч стар (и удобан), а фотеље нове (и наравно неудобне). Прогласила је себе старом и беспомоћном, мада није ни

шездесету напунила. Одвикла је унучицу од забавишта да би себе прогласила још и неопходном, као што је ситуацију прогласила привременом, инсистирајући на томе две деценије. У почетку је гледала сваког сата крваве ратне вести не марећи што јој се унучица игра на тепиху пред телевизором. Пиљила је упорно све док њезина пргава кћерка диктаторка није забранила гледање ратних вести и ратнохушкачких извештаја. Прекасно. Унука јој и данас, две деценије касније, има кошмарне снове и не сме да спава сама, ни у соби, а камоли у стану...

Кукала је госпа Анђа на своју злехуду судбину, посебно откада су неколико година после евакуације стигле вести да јој се неко уселио у стан. Превише би било рећи да јој је донекле лакнуло што је тиме проблем завршен (јер да је рат завршен, она није признавала никад!), па она не мора да га решава, али и ту опцију ваља размотрити, јер се час вајкала шта је све тамо изгубила, а час би причала шта све она тамо има (укључујући, на пример, и силне хектаре земље које су њеном оцу отете још 1945. године) Кад би запала у депресивну фазу, кћер би је тешила речима: „Нема везе, нека је жива глава. Сила оте куле и градове, камоли теби коња отет' неће! Преживећемо!“ Теже је кћи подносила Анђелијине маничне фазе када се палила и лупетала како су сад капиталисти опет победили, па ће она опет бити богата као што је њезин отац, ех!

„Ама, мама, нису они ратовали да тебе обогате, него да се они овајде, шта ти је!?“

На такво безобразно растурање илузија госпа Анђа би понекад реаговала бурно и свадљиво не

дозвољавајући да се њој не верује! Каткад би се пак покуњила и наставила да маже своје осетљиве зглобове новим ароматичним уљима и мастима које је у међувремену открила... А кћи јој добавила...

Једном се тако покуњила, чак и распекмезила, па је, још сузних очију, одједном праснула у силовит, незадржив и незаустављив смех. Кћерка је, уплашивши се за њезино душевно здравље, покушала докучити шта је то толико страшно смешно уплаканој госпођи мајци... Али једино што је схватила је шта заправо значи синтагма „страшно смешно“, а учинило јој се да ће видети и шта значи „умрети од смеха“ ако се ускоро не заустави мајчин грчевити кикот. Анђа је покушавала да јој каже, али није успевала да заврши реченицу: „Сетила сам се, ха-ха-ха... Замисли... Их... Ух...Јој!“ Ускоро је почела да остаје без ваздуха, па су се обе уплашиле, чак је и унучица разумела да са тим смехом није све у реду, па се шћућурила под столом чекајући расплет. Доста дуго, пошто се једва смирила, госпа Анђа није успевала да објасни чему се онолико смејала, јер како би заустила да каже, опет би је спопао смех и почела би да се зацењује и гуши. Кад је назад успела, изговорила је ово:

„Сетила сам се да су они сигурно попили ону ракију!“

„Ко?“

„Па ти гилиптери што су се уселили у мој стан!“

„Коју бре ракију, мама?“, уплашила се гђа кћерка да јој је гђа мама скроз пролупала.

„Ону, брате, у којој сам квасила ноге.“

„Ону у којој је остало смрдење...“, заценула се и кћерка, па је тако кроз смех и она преболела изгубљени завичај и отети родитељски дом...

Светислав Љ. Марковић

Воће то не мож' да бидне

Прилог теорији и пракси туристичког маркетинга

Да је маркетинг необјашњив феномен, показује пример једног младог, лаковерног Аборицинца, који је на интернету прочитао вест: „У Обећаној земљи изненада је преминуо потпредседник Владе и министар рада у 85-ој години живота". То га изузетно заинтригира. До тада није чуо да постоји држава таквог имена, можда и због тога што су поједини преводиоци провокативни назив невелике земље тумачили као Илузија. Наивно помисли да се тамо живи по двеста година. Без икаквог двоумљења одлучи да прати вести из земље о којој ништа није знао. Посебно га заинтересова (готово одушеви) нова информација у којој се каже да је место министра рада преминулог наследио човек без дана радног стажа. И не само то, већина чланова реформистичке Владе никада се нису

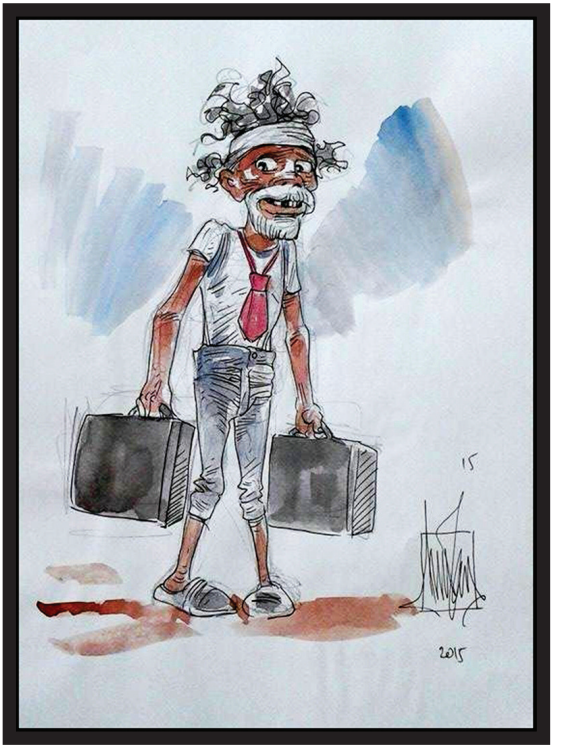
15
2015

запошљавали! После неколико дана прочита да у Обећаној земљи купци факултетских, магистарских и докторских диплома, уместо у затвору, седе у народним, градским и општинским скупштинама и владама. Они руководе свим и свачим, од месних заједница до државе. Лаковерник помисли: „Па то је оригинално! Власт треба да припадне сналажљивим!" Када је прочитао да држава смањује плате лекарима и професорима како би помогла водеће фудбалске и кошаркашке клубове и да навијаче чувају као принчеве, а докторе убијају попут зечева, паде му на памет да посети ту невероватну земљу. Додатну знатижељу изазва информација да се у државним предузећима запошљавају само чланови актуелних политичких странака, или рођаци (чешће швалерке и љубавници) руководећих кадрова. „То је права селекција: ако га партија није хтела, шта ће у фирми?", упита се у себи. Све недоумице о евентуалном путовању отклони сазнање да у Обећаној земљи пензионери раде док не цркну, а млади седе у кафићима и трошкаре дедине и бабине пензије. Одлучи: „Идем тамо!" Успео је, чак, да пронађе туристичку агенцију која знатижељнике води у малу и далеку Илузију.

Још по доласку на једини аеродром у Обећаној земљи, туриста из Аустралије почео је да се одушевљава. Посебно су га импресионирали огромни билборди са којих су се раздрагано осмехивали политичари (необавештен, мислио је да се ради о глумцима или хомосексуалцима). Стигавши у престоницу, одмах је запитао: „Који је данас празник?" По загушеним улицама схвати да се налази у богатој земљи, а по препуним кафићима закључи

да је нерадан дан. Раскошне, полуголе лепотице, које градским улицама крстаре са набилдованим грудима, уснама и гузама, не оставише га равнодушним. „Можда је ово рај на Земљи?“, упита сам себе. Жељу да боље упозна Обећану земљу испунише му вредни туристички посленици: поведоше га у беспутне вукојебине, које су у маркетиншким каталозима означене као прелепе туристичке дестинације. Сумњу у назив Обећана земља одагнаше му величанствени планински призори: непокошени пашњаци, столетне шуме, брзе и кристално бистре реке, прелепи водопади и недирнута језера... По неким полусрушеним зградама закључи да су и ту људске руке, ко зна када, нарушавале природни склад. Огромне зграде некадашњих земљорадничких задруга с проломљеним крововима и покраденим прозорима и вратима, личећи на вековима старе грађевине, наведоше га на помисао да би овде археолози имали пуне руке посла. Због тога што нигде не угледа ниједну животињу, чак нема ни лешинара („вероватно зато што нема лешина“).

Живописни, напуштени предели и раздрагани људи у прљавим, пренасељеним урбаним срединама не беху једини контраст који му привуче пажњу. Због очигледне подељености народа на некакве домобране и домаће издајнике помисли да је овде рат беснео до пре неку годину (једва га убедише да је то било пре једног века). Због тога и подељеност студената на оне који студирају на државним и на приватним високим школама и факултетима. Док су слабији ђаци завршавали (лако и успешно, у рекордном року) приватне факултете и заузимали

водеће положаје у државној управи, бољи високошколци су студирали на државним установама и по завршетку бежали из Обећане земље главом без обзира. Присуствовао је готово правом ратном сукобу навијача два највећа клуба – „Радничког" и „Грађанског", који су га подсетили на беспослене нераднике и неваспитане „сељаке". Љубитељи некакве прегласне глазбе и привржености старе, народне музике гађали су се празним (а у њиховом недостатку и пуним) флашама. Једино политички сукоби нису били поларизовани на два пола; брзо је увидео да се ради о стотинак странака са истим програмом: покрасти сопствени народ, који се грчевито борио да дâ легитимитет за пљачку једној од заинтересованих групација. Све то одушеви радозналог Аборицинца и одлучи да у анкетном листу туристичку понуду Обећане земље оцени највишом оценом.

Шта ми можемо да научимо из овог случаја? Када бисмо овакве примере имали у нашој проевропски оријентисаној држави, можда бисмо и туризам развили? Никад се не зна шта туристу може да привуче у неку средину! Можда би требало да се угледамо на Обећану земљу, која нема море, али располаже несвакидашњим туристичким ресурсима? Или: обећајмо се свима!

Садржај

Увод – Петица за понављаче 5
Развојни пут стоке крупног зуба 9
М.И.Л.Ф. – Мама из луде фамилије 17
Драги душе из лампе 27
Између редова 33
Дијета 43
Улога моје породице у паралелној историји 51
Време лековитости 61
Листа 73
Сретеновић – ненадмашни ругач и подсмевач 83
Полиграф 91
Летовање на друштвеној мрежи 101
Затворено писмо 111
Срећа у тоалет папиру 117
Случајно темпирана освета 125
Воће то не мож' да бидне 135